

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN ŐRNAGY, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal. BUDAPEST, I. KER., BÖSZÖRMÉNYI-ÚT 21	Megjelenik minden hó 1-én és 15-én	Előfizetési ára: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő	Telefon: 501-90.	Postatakarékpénztári csekk számla: 25.342
---	--	---	---------------------	---

A CSENDŐRÖK ÚJESZTENDEJÉRE.

1931. Ó-év. Eltávozott. Maga után vonszolta cafrangos multját. Itt maradt a nyoma lepergett munkájának és lezajlott eseményeinek. Elcsoszogott meggémberegetten. Itt hagyott minket kérdőjellel görbülve gondolkozni azon, – vajjon mit hozott ifjan és mit hagyott öregén: derűre borút, vagy borúra derüt.

Az örvénylő nagy mindenség elnyelte az ó-esztendőt és nyomában ifjan, délcegen, friss életerővel, dübörögve megjelent az új-év.

Hagyjuk a mult bús árnyait. Ne boncolgassuk. A tespedni akaró fájó érzelmeket fejtjük le magunkról és dobjuk bele a sötétségbe, hogy rémcafátként húzza maga után az eltűnő roskatag ó-év. Tekintsünk valamennyien a bevonuló új-esztendő tündöklő kapuja felé, tudtára adva a csilingelő fürge ifjúnak, hogy vágyaink és reményeink nem törtek meg. Tovább várunk és küzdünk, mert a magyar csendőr jövőbe vetett hite erős, bizalma megingathatatlan, akarata pedig megtörhetetlen az elérendő nagy célok érdekében.

1932. Igéretet hordozó új esztendő. Kezdjük visszaemlékezéssel, hogy a régmult ködfátylas történelmi eseményéből merítsünk erőt a jövőre.

Az új-év első napjaiban 50 esztendeje annak, hogy a magyar szent korona országaira vonatkoztatva megszervezett magyar királyi csendőrség szegedi II. kerületének járőrei a szűkebb haza területén megindultak. Ezzel letűnt a vármegyék csendbiztosi és pandur intézménye. De a szervezés előrehaladásával a betyárvilág is kihalt, amiből lassankint nem maradt más vissza, mint a betyárromantika költészete, mert a magyar csendőr viharban, rekkenő hőségben, hóban-fagyban biztos lépésekkel taposta a rónaság nádsűrűjét és a lankások évszázados erdő-rengetegét. A tiszteletet parancsoló és tekintélyt hordozó „zsandár” kakastollának fodrozása és szuronyának villanása megteremtette a rendet, a biztonságot és a nyugalmat.

Lepergett az idő. A Bach-zsandárok keserű emlékezetén át kezdetben ellen-szenves intézményből mind erősebben és erősebben bontakozott ki a közbecsülésben részesülő magyar csendőr alakja.

Ha fellebbentjük a két nemzedékrendnél is több időt takaró függőnyt, akkor előtűnik a mult. Látjuk, hogy: 1876-ban vert gyökeret a magyar királyi csendőrség az erdélyi csendőrparancsnoksággal, 1881-ben a közbiztonsági szolgálat szervezéséről hozott törvénnyel kezdett rügyezni a magyar szent korona országaiban és ágasodott 1882, 1883 és 1884-ben a kerületek fokozatos felállításával. Azóta erősödött és terebélyesedett a forradalmak után történt átalakulásán keresztül napjainkig. A kakastollas magyar csendőr alakja ma már teljesen beleékelődött a nép lelkébe azért, mert mindenkor feladatának magaslatán állott, mert a maga komorságában a törvény és a jog megnyugtató tudatát hintette el, mert nyílt és kérlelhetetlen ellen-sége volt a csend- és rendbontóknak és bátor védelmezője az igazúton járóknak. A magyar csendőr híre, dicsősége emelkedett Európaszerte. Tetteit és nevét őszinte elismeréssel emlegették.

Ezeknek az emlékűnnepi évszámoknak az ölelkezése erősítse bennünk a régmúlt emlékeit. Ezt a nemes hagyományok iránt minden csendőr lelkében honoló szeretetet és hálát sohasem temesse be az iramló idők szélfúvása a feledékenység porával. Ezeket ne engedjétek távozni az ó-esztendővel.

Az új-év küszöbén a múlt emlékeihez símulva azt kívánom, hogy lelketekben minél magasabb mértékben domborítsátok ki a magyar faji erőt képviselő patinás katonai tulajdonságokat. Formálódjék minél tökéletesebbé csendőrjellemetek, támaszául a terhes és változatos szolgálatotoknak. Ennek a jellemnek az alapköve pedig nem a bölcselkedés, hanem az erkölcs, — nem a pénz, hanem a becsület, — nem a megalkuvás, hanem az áldozatkészség. Az így kialakult csendőrjellem azután nem gáncsol, nem szitkozódik, nem illeti lesújtó kritikával a bajtársakat, hanem ellenkezőleg, minden munkában igyekszik felismerni a magasztos gondolatot és az alkotó értéket. Ezeket az összeforrasztó erőket kell kitermelnie magából minden egyes csendőrnek, hogy felelősségteljes életfeladatának eleget tehessen hátramaradás nélkül.

Megadom hát számotokra az újévi irányt:

Legyetek hozzáférhetetlen jelleműek, nehézségektől meg nem riadó, elpusztíthatatlan lendülettel és minden akadályt leküzdő készséggel.

Legyetek a kötelességteljesítés rajongó hívei, akiknek teste és lelke kemény és egyenes, mint az igazság útja.

Legyetek a lelkiismeret példaképei és minden munkátokban álljátok meg a helyeteket egész férfihoz illően.

Sohasem kössetek fegyverszünetet kicsi és nagy hibáitokkal, ellenben igyekezzetek úrrá lenni ezek felett.

Akarjatok emberségesen gondolkodni, sohasem beszélni és megfontoltan cselekedni.

A jövőtökkel számolva okuljatok a múltból és dolgozzatok fáradhatatlanul a jelenben.

Torzsalkodás és széthúzás helyett keressétek az együttérzést és az együttműködést mind egymásközött mind a testületen kívül.

Ilyen kemény férfigellemmel edzetten állhattok csak a számotokra kijelölt őrhelyeken szilárdan és rendületlenül.

Igy dolgozva, szolgálati időtök alkonyán egykor megmondhatjátok, hogy:

Az előljáróitok által megszabott iránynak követői voltatok —

híven,

a napi rendes szolgálatot minden csábítás mellett elvégeztétek —

becsülettel,

és a helyeteket az élet különböző változatában megálltátok —

vitézül.

vitéz SZINAY BÉLA tábornok.

Határszolgálat — határ- védelem.

Írta: SUHAY IMRE tábornok,
a budapesti vámörkerület parancsnoka.

Honvédelem, — határvédelem, e két fogalom oly szoros kapcsolatban van egymással, hogy bajos eldönteni, hol folyik a kettő össze, illetve hol válnak széjjel.

Ha visszanézünk az emberiség történetében mindaddig, amíg ez a praehistorikus — legalább is általunk nem ismert — kódos időbe vész el, láthatjuk, hogy a primitív ősi embercsorda először saját vackait, sátrait, barlangjait védte meg a kóbor vadállatok, majd a szomszéd bandák, törzsek betörései ellen.

A háború eme ősi formájának is a valódi célja — melyet ma már, persze, burkolunk — a rablás volt. Egyik törzs el akarta rabolni eleinte a másiknak asszonyait, állatait, később már földjeit, terméseit, még később házait, majd városait, végül kincseit, pénzét, aranyát...

Ilyen értelemben persze minden háború eredeti és végoka gazdasági, anyagi... a megélhetés.

A viszonyok konszolidálásával, az emberiség fejlődésével lassankint előtérbe lép a tulajdonjog; a nomád, kóbor, félvad törzsek helyett az állam, a birodalom.

A birodalom lakosai most már meg akarták óvni életüket, vagyonukat, kincseiket s megszervezték lassan a határ védelmét.

Ezek a határok eleinte mind földrajziak voltak, tengerek, folyók, tavak, mocsarak, nehezen járható hegyláncok. Az idők folyama alatt azonban a földrajzi hatá-

rok helyébe lépnek az etnográfiaiak, a politikaiak. Ezek megvédése már nehezebb volt. Itt már nem volt elég a határőrség, a katonaság, a milícia, a zsoldossereg valamilyen fajtájában; itt már előtérbe lépett a mesterséges megerősítés gondolata is. Eleinte földsáncokat, majd kőházakat építettek egyes fontosabb pontok védelmére, majd megerősítettek egész terepszakaszokat, a városokat fallal veszik körül, végül bekerítik az egész birodalmat, mint ez pl. Kínában történt.

Kr. e. a III. században az északi barbár hordák betörései ellen építették a híres „kínai fal”-at, közel 2500 km hosszúságban. A fal 16 m magas, 5—8 m vastag, kapukkal, őrtornyokkal ellátva, egyúttal közlekedésre is szolgált, mert két szekér könnyen elhaladhat egymás mellett rajta. A keleti része csaknem teljesen kiépült, a nyugati végén ellenben csak egyszerű földsáncokat találunk.

Jellemző a kínai munka megbízhatóságára, hogy ez a fal még ma is, tehát 2200 év óta, részben még igen jó állapotban van, mint a felvételtől látható. Kuriózumképpen szembehelyezem a modern távoli Kelet földbeton erődjait.

Mielőtt megbeszelném a határvédelem, a határbiztosítás fontosságát, feladatait, különösen ma, a technika korában, ahol még nagyobb követelményeket kell megoldania, — reá akarok mutatni, hogy a világtörténelem tanulságai szerint egyes, különösen nagy, erős, államalkotó népek, minő nagy fontosságot tulajdonítottak e kérdésnek, miként iparkodtak feladatuknak megfelelni, mikép szerveztek némelykor egész különleges intézményeket, telepítéseket léptetve életbe.

Szibéria...

Szibéria,
Csilingelő, dúsfehér, álnok menyasszony,
Suhogó, hópásztás palotán, hahó!...
Sápadt szép arcokat csápod mért nem ereszti?
Annyin hazavágynak! Hiszen már szívüket dermedti
Hűs, hideg csókokod, a hó...

Szibéria...
A csendes, dobbantszívű, nagy fogolytábor,
Mintha volna alvó, óriás madár...
S egyszerre im' zokogva, bűgva nótá csendül
A csapzott, havas pokolnak álmán keresztül —
Szibéria!
Hah, ez a fogoly madár...

Szibéria...
Sírva, könnyörögve hullnak ki a hangok
A kopott hegedűn, a rongyos vonón.
Rögösi-dűlőn, hadnagy úr, vadon nyíl' a rózsá...
... Minek a könny? Minek fáj úgy? Minek a nótá?
Szálló sóhaj a havon?...

Szibéria...

Bús fejek gyötrő-fájón mellekre hullnak,
Szívükbe valamit súg a régi dal...
Erdőzúgás, illat, fény, onnan, Tiszahátról...
Egy pesti nótá, a vén, a bohém Budáról...
Ijjúság... Csók... Diadal...

Habos pehelyként imént szétröppent a csend,
Most újra minden néma, bús-hallgató,
Az ablaksort végigrázza a vészes Naggyúr,
Könnyezve karjára dül a nótás hadnagy úr,
A vonó az asztal alatt...

Bánfi István.

Csendőr a Karszton.

Írta: SZABÓ JENŐ százados.

Pár nappal ezelőtt kezembe került régi háborús naplóm, melyből már közöltem néhány részletet lapunkban. Forgatva tépett lapjait, december 20-ról e szavakat olvasom:

„A suttogó hírek igazat suttoztak. Halvány sejtelmek véres igazsággá valósultak. A fojtó csend viharra mérgesült. Nyögött a föld az érceső alatt s a fakó sziklák égően piroslottak... magyar vértől, piros, magyar vértől... Trieszt nem remeg többé s a kék tenger melódiákat zeng a magyar dicsőségről... Zord sziklák tövében apró sírhalmok domborulnak végtelen sorban, még drágábbá téve a féltett rögöket.”

1916 december 20-án íródtak e sorok. Most 16 éve. Rég elmúlt dolgok. Régen elfeledtük. Talán nem is aktuálisak már? De hátha mégis. Hátha mégis jó lenne pár percre itt hagyni a sívár jelent. Hátha jó lenne vissza-

Különösen fontos volt a határvédelem olyan népeknél, melyeknek tartaniok kellett kóbor nomád népek meglepetésszerű betöréseitől, hirtelen felbukkanó nagyobb lovas-tömegek támadásaitól.

Az akkori idők követelményeihez képest mesterien szervezték meg határaik védelmét, elsősorban a rómaiak a barbárok ellen, de a görögök is a macedónok, majd később a törökök ellen.

Még a mai Hellasban is megtaláljuk a régi várak nyomait, mint a mellékelt fényképek mutatják.

Köztudomású, hogy a római birodalom, a római hadsereg szervezete mintaszerű volt, sok tekintetben még ma is követésre méltó.

A római birodalom fénykorában határai északon majdnem egész Európát, Kis-Ázsiát és Észak-Afrikát ölelték fel, jóformán az egész világot, mert Európa többi részéről — mely nem tartozott a római birodalomhoz — alig tudunk valamit. Az ókori történelem tulajdonképpen a görögök, rómaiak, germánok, púnok, brittek története. Az északi európai népekről, a Sarmata-síkság lakóiról, alig-alig tudunk pozitív tényeket.

Az „Imperium Romanum” fénykorában a határok északon (eltekintve Britanniától) általában a Rajna (a mai Hollandia még nagyjában a birodalomhoz tartozott) és a Duna medrével estek össze. Majd a Duna és Dráva összefolyásától, általában véve a Nagy Magyar Alföld mentén, a Radna-i szoroson át, a Pruth és Dnyeszter felső folyása mentén a Fekete- s innen a Kaspi-tengerig húzódnak.

A birodalom déli határait már nehezebb pontosan megállapítani. A Kaspi-tengertől a Taurus-hegység men-

A 2000 évnél idősebb kínai fal, amely a mennyei birodalmat elzárta a külvilágtól.

tén, Palesztinát felölelve, a Vörös-tengerig terjednek, vonalai elnyúlnak Egyiptomba; Theba még római város, majd Észak-Afrikán végig az óceánig húzódnak.

Óriási birodalom volt, melynek megvédése különösen az akkori időben, midőn az összeköttetés maximumát a lovas, a gyorskocsi és tengeren a vitorlás- vagy pláne evezőshajó képezte, roppant feladatot jelentett.

Ezen kiterjedt határ őrizetét, védelmét mintaszerűen kellett megszervezni, hogy a birodalom tényleg biztosítva legyen. A rómaiak katonai szervezete elsőrangú volt, sok tekintetben mintaképül szolgálhat még ma is; ők csakhamar felismerték, hogy a határvédelem egyik elsőrangú

szaladni pár pillanatra a multba. A szép multba, amely a szebb jövő záloga. Visszaszállni a multba s meghallgatni egy öreg csendőrt, aki végigküzdötte a harcot, amiről a napló beszél. De hadd mondja ő helyettem.

*

18-án kezdődött. Délután három órakor még békésen állottam egy útkeresztezésnél, hogy a százával közlekedő trénszekereket eligazítsam, nehogy torlódás keletkezzék ezen az egyedüli, fontos útvonalon. Az eső csendesen szitált s az öreg kocsisok sátorlappal a fejükön, mint megannyi barát, egykedvűen ballagtak a súlyos járművek mellett. Egyszerre csak felharsant a vészjel a telefonközpont felől. Erőshangú sziréna jelezte az ellenséges repülők közeledtét. A sziréna hangjára megélnékvált a csendes székértábor! Villámgyorsan kerültek le a fejekről a sátorlap-esőköpenyek s az öreg kocsisok ifjú hangon nógatták fáradt lovaikat és sietve húzódtak meg épületek, fák árnyékában.

Hiába volt a legnagyobb csend, mozdulatlanság, mégis észrevettek. Az országút mély porában felfelporzott egy-egy marék golyó, mit halálos üzenetnek szántak a magasból, de hála az égnek, semmi különös eredményt nem értek el. Közben megjelentek a mi repülőink s alig hittem a szemeimnek, olyan gyorsan elillantak a zöld-fehér-piros gyönyörű színek büszke viselői. „Ha ők már elmentek, mehetnénk tán mink is, őrmester úr!” — szólal meg az egyik kocsis. — „Messze van még a divízió s ki tudja, odaérünk-e idejébe? Rossz jel az ám, hogy azok odafent ide puskáztak, aztán meg odakint is nagy a csend. Készül valami a taliánoknál. mindíg úgy készülődnek azok, hogy az ember megérzi, miben török a fejüket.

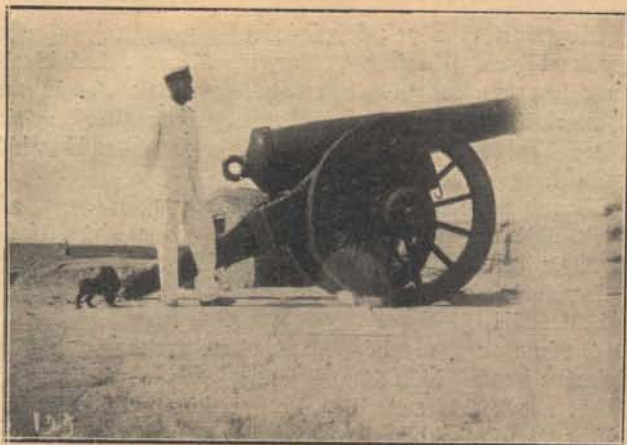
Mennyire igazat beszélt az öreg!

Alighogy bevonultam, végig sivított a levegőben az első 28-as gránát. Az első, amit ilyen közlőről hallottam! Különös hatása van egy ilyen gránátnak. Az ablaktáblák másodpercekig zúgnak utána, a lovak az istállóban nem bántják a zabot s minden vonítás után idegesen felnyerítenek. A főhadnagy úr foxi kutyája, élénk kis állat, ijedten húzódik egy sarokba s a világ minden kincséért se kapna a darabka cukor után, mellyel pedig hosszú járőrbe is el lehetett csalogatni.

És jöttek öt percenkint, szakadatlanul. Már kivehető volt, hogy a hátsó összeköttetési vonalakat akarják megzavarni. „Ugat a halál kutyája a levegőben!” — szokták mondani a katonák.

S tényleg, van valami ebben a rémesen fájdalmas zúgásban, amint ez az ércszörnyeteg végighasítja a levegőt, ami a kutyavonításra emlékeztet. Tompa vakkanás a messzeségben, aztán az elnyújtott fájdalmas üvöltés. Mintha elárvult kuvaszok felelgetnének egymásnak, felizgatva a hold sápadt fényétől.

A tüzelés egyre erősödött. Nehéz robbanások tapogatóztak a parancsnokságot rejtő kis falu felé. A bakák csoportokba verődve kíváncsian bámulták a tőlük 7—800 lépésnyire robbanó gránátokat s találgatták, milyen magas lehet a felszálló füstoszlop. Ugy kellett szétkergetni őket. Szinte méltatlankodva néztek rám, mint aki megzavartam az ártatlan multságukat. De ép idejében. Pár perc múlva iszonyú robajjal omlott össze a kis templom különálló tornya. Telitalálat. Az ellenség belötte magát. Ujra felzúgott a sziréna vészhangja, de ezúttal kétszer röviden. Beszédes parancs, amit mindenki gondolkodás nélkül teljesít. Pár perc múlva csendesek voltak az utcák, s minden kaverna tele volt komoly arcú emberekkel. Csak a miénk maradt üres. Nekik azt parancsolták

Évszázados ágyú a kínai falon.

követelménye a jó közlekedés, még pedig úgy a birodalom szívéből, az „urbs”-(főváros)-ból kifelé, sugárszerűleg, mint az egyes gócpontok között és a határ mentén. Tudjuk, hogy a legjobb útépítők a római katonák voltak; a légiók munkáját még ma is hirdeti a kitűnően megépített úthálózat.

A „Via Appia”, a „Via Claudia” pl. még ma is használatban vannak! A római utak kb. hat méter szélesség s nemcsak a kereskedelem, a közlekedés céljait szolgálták, hanem elsősorban a hadiérdekek voltak építéseinél mérvadók.

E tekintetben a rómaiak az ókorban az elsők és utólráhetetlenek voltak.

Azon utakat, melyeknek nem volt stratégiai, hanem

a sziréna: gondoskodjatok életetekről! Nekünk meg riadót zúgott rövid, vészes hangja szigorú parancsal: nézzétek, teljesítik-e a parancsokat? Pár pillanat múlva mindenki a helyén volt. Nem akadt sok dolgunk. A sziréna kétszer szólt s mindenki megértette a parancsát.

És csodálatos, mintha csak erre vártak volna az olaszok. Egy gránát se zúgott többé felénk. Mind rövidebbek és rövidebbek lettek a lövések.

Lassacskán újra megelégnültek az utcák s nemsokára hemzsegett a kis domb a szorgalmas katonáktól, kik gránátzilánkok után kutattak a torony romjai között.

Az éjszaka csendes volt s e végtelen csendben, hol a „halál kutyái” kimerülten aludtak, úgy éreztem, mintha egy gyönyörű tűzijáték magános szemlélője lettem volna.

A fényszórók szaporán nyitogatták kíváncsi szemeket, titkokat fűkésze a sötét éjszakában. A világítópisztolyok vibráló fénye idegesen villant bele a sötétbe sárga-vörös-zöld fénnel. Ha egy kisgyermek tévedne ide ilyenkor, csudálkozva csapná össze kacsóit e gyönyörű látványra s kérné édesanyját, hogy vigye őt abba a bárszagos sötétségbe, hol bizonyára az angyalok játszanak a csillagokkal.

A felkelő nap aztán véget vetett a tűzijátéknak, az ágyúk vették át újra a szót. Falunkat kimélte az ellenség, de annál nagyobb dühvel lőtte egész napon át a 113. és 23. magaslatokon lévő állásokat. Egész nap talpon voltunk. Minden trénoszlopot nekünk kellett elkísérnünk, nehogy fejtelenség álljon be egy-egy „magvas” üzenet után a civilkocsisok között. Járőreink tartották megszállva az útvonalakat, hegyi átjárókat, nehogy valakinek éppen „most” jusson eszébe bevásárolni vagy látogatába menni.

19-én reggel 6 órakor, az ágyúzás pergőtűzzé fokozódott. Délután 2 óráig tombolt a golyók rettenetes vi-

csak kereskedelmi értéke, a rómaiak nem katonáikkal, hanem a lakosokkal építették.

A katonai műutakat rendszeren széles, nagy kőablakkal fedték, sokszor, különösen a határok mentén, védelemre berendezett földsáncok kísérték.

Ezen utak rendszeren a legrövidebb irányban vezettek, műszaki tervezésük kiváló volt. Csak rá kell mutatnom az ú. n. „Traján útjára”, a Vaskapun át, ahol a sziklákba helyeztek el gerendákat és ezekre rakták a padlót. A Traján útja egy jó darabon át tulajdonképpen híd, párhuzamosan a Duna folyása felett.

Időről időre őrtornyokat építettek, melyek egymástól láttávolban lévén, optikai híradásra voltak berendezve.

A római katonai műutak egyúttal posta- és hadtápostutak is voltak. A postafogatok felváltására, elszállásolására 5—5, esetleg 9—9 „mille”-re (mér föld) „Mansio”-kat, pihenő-, postaállomásokat találunk.

Hogy mily nagy fontosságot tulajdonítottak a rómaiak a postaszolgáltatnak, azt abból is láthatjuk, hogy a birodalom postafőnöke a római Prätorianus gárda parancsnoka volt.

A menetelő csapatok a nagyobb „Mansio”-kban pihentek, ott találtak ételmet, szállást.

A katonailag fontosabb helyeket, hidakat, gócpontokat megerősítették, várakat, kastélyokat építvén oda.

Az utak karbantartása a római katonák békeszolgáltatásainak egy részét képezte, a táborok, erődítések határvédelmi pozíciók kiépítésével együtt.

Tudjuk, hogy a rómaiaknál általános védkötelezettség volt. A hadsereg légiókba tagozódott. A légió, mely gyakorlatból, lovasságból és műszaki csapatokból állt, volt a felsőbb vezetés egysége.

harja s a két előbb említett magaslatot elnyelte a füst, meg a por. A dandárparancsnoksággal a telefonösszeköttetés megszakadt — nekem kellett a parancsot kivinni —: „Tartani az állásokat az utolsó emberig!”

Későn jöttem! A dandárparancsnokságot körülbelül egy km-rel hátrább találtam. A 23. magaslaton az ellenség az úr. A vezérkari százados úr vette át a parancsot. Rövid jelentést írt s átadva nekem azt mondta: „Jelentse, hogy az ezredes úr (a dandárparancsnok) személyesen vezette rohamra csapatait, visszaverte az ellenséget, de őt három golyó találta. Elhoztuk a holttestet magunkkal.”

Estére már egy magyar népfelkelő-zászlóalj érkezését jelezték a szomszédos hadtesttől. Nyolc órakor érkeztek s nekik kellett másnap délelőtt a csorbát kiköszörölniök és a 23. magaslatot visszafoglalniok.

Én is velük voltam. Mint kalauz indultam el a késő éjjeli órákban, hogy a dandárparancsnoksághoz vezessem a zászlóaljat. Onnan tovább küldtek az állásokba. Pirkadaskor, alighogy a nap bágyadt sugarai végigcsókolták a vérrel áztatott sziklafalakat, már a parancsolt helyen voltunk. A köd lassan felszállt s alig 300 lépésről halott komorsággal meredt ránk a 23. magaslat. Éppen indulni készültem, mikor végigzúgott fejkünk felett az első harminc és feles és borzalmas robajjal csapott bele az elvesztett magaslatba. Tíz perc múlva már tűzhányóhoz hasonlított a kis domb s a fenségesen borzalmas látvány elfeledtette velem, hogy nekem már itt tulajdonképpen semmi keresni valóm nincsen. De késő is volt már. Az olaszok sejtve, hogy támadás készül, zárótűzet vontak állásaik mögött; most visszaindulni egyértelmű lett volna a biztos halállal. Egy óra hosszat ontották a halált ütegeink. Aztán egyszerre elszállt a füst a dombocskáról s a halál felhöi az olasz állások mögött tűntek fel Zárótűz.

A légió eleinte 4200 gyalogosból, 1 centurio lovasból és mesteremberekből „fabri” állt. Ezek voltak a mai értelemben vett műszaki csapatok. Azonkívül pótlásként még 2400 fegyvertelen ember volt beosztva, ezeket mint munkásokat használták fel, elsősorban tábor- és útépítésre.

Ha a római légió valahol pihent — akárcsak egy éjt töltött is el —, elvileg tábort építettek, „castrum”. Ezt mindig meg is erősítették. Ahol állandóan tartózkodtak valahol a határ mentén, ott ezt a tábort mindjobban kiépítették; a sátrakat kőházak váltották fel, a falakat sáncokkal megerősítették, úgyhogy lassankint egy megerősített város lett belőle. A légiót keresték a kereskedők, iparosok, majd nők is jöttek, a katonák egy része megházasodott és új otthonában családot alapítva, itt állandóan letelepedett.

A rómaiak háromféle határerődítményt ismertek: Megerősített városokat, táborokat és várakat.

A városokat hatalmas, magas és széles falakkal vették körül, ezek oldozására kerek vagy négyszögletes tornyokat építettek.

A császárok uralma alatt még előretolt váracsokat, erődöket is találunk, úgyhogy ezek védelme alatt nagyobb csapatok is állandó és biztosított elhelyezést nyerhettek.

Ezen típusú várak mintául szolgáltak a világháború előtti nagy „Gürtelfestung”-oknak.

Az egyes táborokat a légiók vagy azok részei számára a rómaiak nagy ügyességgel erősítették meg. A határ mentén ezeket a táborokat — nagyobb távolságra is —, ahol nomád-, különösen lovasnépek betörésétől kellett tartani — összefüggő erődítményekkel kötötték össze. Például a Traján sáncai, a római sáncok a Duna és Tisza között stb., stb.

Most szabad volt az út a 23. magaslatra. Velük rohantam.

Lövés nélkül szaladt meg az olaszok élve maradt része. Minden veszteség nélkül jutottunk a dombra. A tüzéség alaposan elvégezte a munkáját. Az árkok romjait véres hullák borították. A kötömbök mögül élesen kattogtak puskáink a megfutott ellenség után.

Gyönyörűség volt hallgatni ágyúink zengését, amely lekötötte úgy az ellenséges gyalogságot, mint a tüzéséget. Mintha minden meghalt volna odaát.

Nem tartott sokáig. Ujra megszólaltak az olasz ágyúk s rettenetes pergőtűzzel árasztottak el minket s a mögöttünk lévő terepet. Most tudom, hogy csak egy félóraig tartott. De akkor végtelenségnek tetszett. Nem láttam a szomszédomat a portól és füsttől s jajszóval tele a levegő. Rekedt ordítások harsogtak a levegőben: „Mindenki a helyén maradjon!” Őszinte vagyok. Elszállt a vér az arcomból s hideg izzadság csurgott végig a hátamon. A fülem zúgott. Szemem marta a por. Torkom kiszáradt. Szerettem volna kiáltani, nem tudtam! Örült iramban váltakoztak képzeletemben ostobábbnál ostobább képek. Kerékpár! Őrsiroda! Nagy fehér tábla: „Fegyverek megtöltésére szánt hely” felírással. Azt hittem, megőrülök.

— Fiúk, kitartani, nem tart már sokáig!

Istenem, kinek van kedve most még beszélni is? A zászlóaljparancsnok volt. Megmozdultam, hátranéztem. Éles fájdalom nyilalt bele a vállamba. A fekvőhelyem tele volt vérrel. Megsebesültem! Iszonyú düh fogott el. Félig felemelkedve, igyekeztem átnézni a porfelhőn és a füstön.

Az ágyútűz hirtelen felhagyott s az előtérben megjelentek az olaszok. Több sorban rohantak a cserjés tere-

Meghódított népek leigázására szolgáltak a várak vagy kastélyok, „Castella”, „Burgi”, „Arces”. Ezek kisebb, igen célszerűen megerősített táborok voltak. A sáncokat, melyek előtt vízesárok húzódtak, sokszor falakkal, máskor pallisádokkal erősítették meg. Ezeknek állandó védőrsége volt.

Kisebb váracsok, őrtornyok (monopyrgi), egyes gócpontok, átjárók megfigyelésre és közvetlen biztosítására szolgáltak, rendszeren igen jó megfigyelőpontok is voltak.

Igy lettek a római légiók, a római katonák a civilizáció úttörői!

A rómaiak a meghódított tartományokba, a határok védelmére hosszú időn át a légiók legjavát, a szintisza itálieiakat alkalmazták. Azáltal, hogy a kiszolgált katonák a határmenti városokban letelepedtek, ügyes módon megbízható határőrséget szereztek maguknak. Így a politikailag teljesen megbízható elemek voltak a határokon. A meghódított népekkel a rómaiak általában jól bántak, ezeket eleinte szövetségeseknek fogadták, „socii”. A később meghódított tartományok lakói ellenben már nehezebben kapták meg a római polgárjogot.

A meghódított tartományokat „provinciák”-nak nevezték, ezek főnökei a proconsulok, a kisebbekéi „propraetor”-ok voltak. A tartományi főnök kezében egyesült a katonai és polgári hatalom — mint a legtöbb céltudatos imperializmussal vezetett birodalomban.

Később, a császárság korában, midőn a bomlás tünetei mindjobban mutatkoztak, a katonai hatalmat már nem a proconsul és propraetor gyakorolta, hanem a melléjük beosztott, illetve nekik alárendelt „comes” vagy „dux”.

A római birodalom fénykorában a légiók száma 33 volt, később számuk felszokott állítólaga 175-re. Ezek le-

pen előre. Kattogtak a puskák, a géppuskák s egymás után dőltek el a sorok, de az olasz csak hömpölygött felénk. Kézigránátok robbantak, újra megtorpant a sor. Mindhiába; jöttek mások. Árkainkban lassankint elhalt a puskaszó, nem repültek a kézigránátok. Elfogyott a munició. Zárótűzben pótlást lehetetlen előre küldeni. Elvesztünk! Alig 50 lépésre vannak. Egyszerre felugrik mellettem egy poros alak. Arcából szivárgott a vér s rekedt hangon elordítja magát: „Roham ez ellenség felé!” Egy kézigránát széttepte. A szakaszparancsnok volt. A legénység már-már megingott. Átvettem a parancsnokságot. Ahogy fel akartam ugrani, megbotlottam, elestem. Puskám kettétört. Követ ragadtam a kezembe. Példámat követték a honvédek. A dombra felkapaszkodó ellenség megtorpant egy pillanatra. Majd újra előre lendült. De ekkor már gránátmódra hullottak a kövek. Halálördítés töltötte meg a domboldalt s nem akadt dolga a szurony-nak. Az olasz támadás véresen összeomlott... Amikor azután újra az ágyúk vették át a szót, én már nem voltam ott. A súlyos vérvesztéstől eszméletemet vesztettem...

Másnap a kórházban ébredtem fel. Egy kőrepesz le sodort egy maréknyi húst a vállamról. Itt beszéltek, hogy a 23-as magaslaton, amikor a halottakat eltakarították, több mint kilencven olyan holttestet találtak, amelyen sem lött, sem szúrt seb nem volt megállapítható, eleven bizonyágául annak, hogy magyar kezekben még a kő is kézigránáttá változik.

*

Trieszt nem a mienk többé. A kék tenger mégis melódiákat zeng a magyar dicsőségről. Zord sziklák tövében apró sírhantok domborulnak végtelen sorban s hirdetik a magyar vitézséget, most és mindörökké.

A naupliai régi görög erődtény, amelyben még ma is katonaság van elhelyezve.

génységének pótlása azonban mindig nagyobb nehézségekbe ütközött; létszáma már alig volt több 1.200—1.500 főnél.

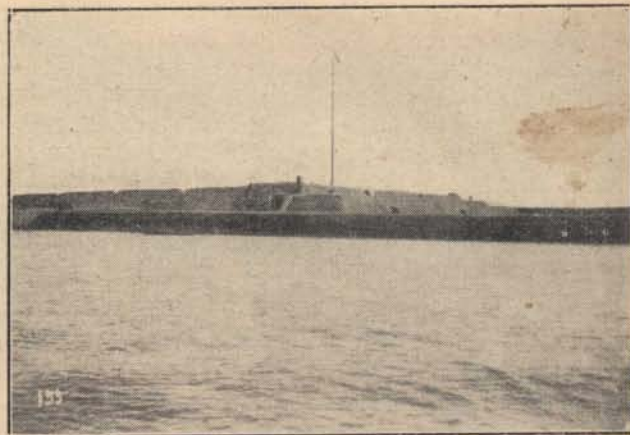
Amíg csak római polgárok szolgáltak a hadseregben, ez mintaszerű volt. A római katonaság ereje az egyes ember feltétlen fegyverzettségében, megbízhatóságában rejlett. A határon különösen teljesen megbízható légiók állomásoztak. Azonban már a polgárháborúk korában (I. polgárháború 88—82 Kr. e., II. 49—48 Kr. e.) s különösen Marius rendeletére a légiókba nemcsak hadköteles római polgárokat vettek fel, hanem önkénteseket, sőt toborzás útján még rabszolgákat is. Ekkor vezették be a 20 éves szolgálati időt, vagyis megvolt a hivatásszerű zsoldos hadsereg, melybe mind több és több idegen, különösen germán szolgált, különösen Rómában.

A Rómában állomásozó légiókat, a „praetoriánusokat” később már jóformán csakis a különböző zsarnok-császárok szempontjából megbízható idegenekből, germánokból egészítették ki. Ezek uralkodtak azután Rómában, az egész birodalomban, politikai célokra megnyerve, császárokat kikiáltva és megbuktatva...

Ahol azonban a hadsereg politizál, a pártok szolgálata áll, ez már egy birodalom végét is jelenti. Így járt a hatalmas római imperium is, mely Theodosius császár halála után (395. Kr. u.) a nyugati és keleti császárságra bomlik. Előbbinek Odoaker vet véget 476-ban Kr. után, míg a kelet-római birodalom Bizánc, 1453-ig agonizál, midőn a törökök foglalják el.

*

A határvédelem egy egész különleges fajtáját találjuk még az ókorban a *keltáknál* (gallok). Ők nyílt, védetlen városokban laktak. Ellenséges betörés esetén lakótelepeiket nem is védelmezték, hanem azokat kiürítve s rendesen fel is gyújtva visszavonultak valamilyen védett helyre, nehezen járható területen. Ezeket a menedékhelyeket a későbbi hadászatban „replis” (mondd: „repli”) hívták, míg ők ezeket „oppida”-nak nevezték. Ezen gyűjtőhelyeket már békés időkben nyilvántartották, de nem lakták; rendesen nehezen járható erdőkben, mocsarakban, hegyek között szigeteken, félszigeteken készítették elő őket, sáncok, mély árkok, védőölpsorok, sokszor ágfatorlaszok képezték az akadályokat. Épületek, lakóhelyek

A kínai fal „jogutóda”: modern erőd a menny birodalmában.

nem voltak előkészítve, a törzsek sátrakat vagy földkunyhókat akkor építettek csak, ha az ilyen oppidák-ba visszahúzódtak.

A várharcban a kelták nagyon ügyesek voltak s érdemes felemlíteni, hogy előszeretettel alkalmazták a harc-kocsikat, ha ugyan váraikból kitörtek. Ezen harckocsik kerékküllőit sokszor kaszákkal, késekkel látták el; tulajdonképpen a mai tankok őseinek tekinthetjük őket.

A határvédelem szempontjából érdekes ismét a frankok szervezkedése. Ők is belátták, hogy az ellenséges betörések a saját területen különösen magasabb kultúrájú népnél, mérhetetlen károkat okoznak, tehát az ellenséges inváziót iparkodtak minden áron megakadályozni.

Eleinte arra szorítkoztak, hogy a rómaiak által épített erődítéseket kijavítsák. Később, különösen Nagy Károly alatt, egész várrendszert építenek ki, elsősorban a szlávok betörései ellen. Már ő is megbízható lakókat telepít mindenekelőtt a határmenti vidékekre és ezeket megerősíti. Az ilyen határmenti telepítéseket „Mark”-oknak nevezik. Ilyen volt pl. a keleti határ védelmére szervezett „Ostmark”, melyből azután Österreich = Ausztria lett.

A normannok ellen szintén várakat építenek, ezeket „Patatia”-nak, Pfalznak nevezik.

A határ mentén, de a birodalom bensejében is, egész védelmi hálózatok, rendszerek keletkeznek, sőt az egyes várakat egységesen, típusok szerint építik ki. Hazánkban Nagy Károly rendszere után épített várakat találunk a Bánátban is. Nem tudni biztosan, hogy a bánáti várakat a rómaiak, vagy az arabok építették-e, de mindenesetre a frankok uralma alatt (Nagy Károly 814-ben halt meg) ezeket megerősítették.

A frankok alapították például Titul (a mai Titel) várát, hogy az avarokat féken tartsák; ezen idők óta szerepelnek mint végvárak a Bánát történelmében: Panucca (Pancsova), Kevce (Kevevára), Ursova (Orsova), Csernes, (Csanád, egy magyar várúr után nevezték így); Temesvárnak mindig nagy szerepe volt a Bánát védelmében. Zambara Beguey-nek hívták, valószínűleg Béga menti fekvése miatt.

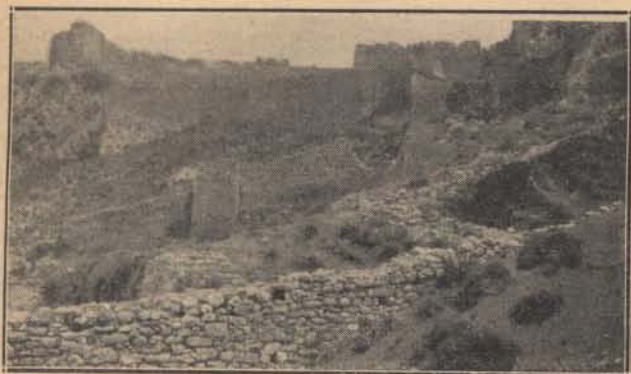
A magyarok állítólag 889 körül vonultak be és hódí-

Azért találunk olyan kevés embert, akinek társalgása eszes és kellemes, mert mindenki inkább arra gondol, amit ő maga akar mondani, nem pedig arra, amit mások mondanak neki.

LA ROCHEFOUCAULD.

Anyagi diadal nem győzelem, hanem elnyomás. A legkisebb erőszak is ellenhatást és egyetlenegy igazságtalanság ezer megbosszulót szül, semmi sem győz, mint egyedül lelki felsőbbség és az örök való.

GR. SZÉCHENYI ISTVAN.

Akrokorinth ó-görög határvár.

tották meg a Bánságot és ezt Capitaneatus Kund-nak (Kund kapitánysága) nevezték, Kund vezér után. Geyza alatt Keletkeztek aztán a megyék a Bánságban is.

A magyar határőrvidék megszervezése dicsőséges uralkodónk, Nagy Lajos koráig nyúlik vissza. Ő csakhamar észrevette a déli határ, Zeng vidékének stratégiai fontosságát. 1340-ben kinevezi Dracski Károlyt ezen vidék I. kapitányává. 1471-ben ismét magyar embert találunk itt, mint „hadnagyot”, Magyar Balázs locumtenens-t, kinek segédje Frodnár volt.

Ezen határőrvidék katonái azonban állítólag zsoldosok és nem hűbéresek voltak, mert földet úgy látszik, nem kaptak. Másrészt sokat emlegetik, mint a végvidék védőit, a harcos uskokok népét, lehetséges, hogy ezek is a zengi hadnagy alá tartoztak.

A törökök feltűnésével Európában egy egészen különleges határvédelmi rendszer fejlődött ki, elsősorban hazánkban, hogy az országot biztosítsák a félelmetes nagy tömegekben támadó hitetlenek betörései ellen.

Tudvalevőleg 1224 körül Szulejmán, egy török nomád törzs főnöke, a mongoloktól szorongattatva Örményország felé vándorol. Fia, Cothogru már Phrygiában a rumu szeldzsuk szultánjától vazallus államot kap. Ettől az időtől fogva a törökök a keletrómai császárságból, Bizáncból mindig több és több területet hódítanak el, majd 1350-ben átkelnek Európába és 1359-ig mindjobban kiterjeszkednek a Hellespontus mentén. 1365-ben Drinápoly lesz már az új, terjeszkedő török birodalom fővárosa. Lassan meghódítják a Balkán-félsziget nagy részét, leigázzák Bulgáriát, Macedóniát, Szerbiát, majd Görögországot, míg végre 1459-ben Konstantinápolyt is meghódítják.

Megelőzőleg a törökök (I. Mohamed szultán hadserege) 1416–17-ben elfoglalták a szörényi bánságot, majd 1420-ban Hátszeg, Szászvárosnál győztek ugyan, de ismét kivonultak Erdélyből. 1427-ben Zsigmond magyar király csapatai visszaszerzik ugyan a szörényi bánságot, de 1428-ban vereséget szenvednek (Galambóc várának ostroma). Szerbia, Oláhország elszakadnak Magyarországtól. I. Ulászló király, mivel a törökök mindjobban fenyegették határainkat, Corvin Jánost, a későbbi Hu-

nyadi Jánost, nemzeti hőünket, nevezte ki Temesvár grófjává, aki különben tudvalevőleg Erdély vajdája és Szeverin bánja is volt. Hunyady 1443-ban kezdi meg a temesvári várkastély felépítését. Ez az erőd évszázadokon át dacolt az idők vasfogával. Később tüzérszertárra építették át, még most is jó állapotban van, jelenleg, sajnos, román „vanatorik” (vadászok) tanyáznak benne.

1446-ban, a legkritikusabb időben lesz Hunyady „Magyarország Vicarius generális et Gubernátora” 1453-ig, míg az ifjú V. Lászlót III. Frigyes császár szabadon bocsátja, ekkor átadja neki az uralmat.

Ez időtől fogva tulajdonképpen a passarowitzi békéig, Magyarország többé-kevésbé némi megszakításoktól eltekintve, folyton hadban áll Törökországgal s kénytelen határainak védelméről gondoskodni.

Mohamed szultán 1462-ben 150.000 emberével elárasztotta Boszniát, Jajce-várát is elfoglalva.

Mátyás királyunk a törökök ellen vonulva, 1463-ban három hónapi ostrom után visszafoglalja Jajce-t, 18.000 keresztényt szabadítva meg, mialatt alvezérei Futak és Temesvárnál győznek.

Midőn visszavonulni kényszerül, bölcs előrelátással biztosítani akarja Magyarország határait legalább részben a törökök ellen és e célból a menekült keresztényeknek — tehát a törökök legelkeseredettebb ellenségeinek — megengedi, hogy Lika és Krbava megyékben letelepedhessenek. Azonban kötelezniök kellett magukat, hogy a letelepedés fejében az ország határát a törökök ellen megvédik. Terepismeretük és guerilla harcmodoruk erre különösen alkalmassá tette őket. Mátyás király ezen határvédelmi kötelezettségek elvállalása fejében vallásuk szabad gyakorlását és adómentességet biztosít nekik, területüket egyúttal I. Lajos király által alapított zengi kapitányság fejének rendelve alá.

A Mátyás királyunk által bölcs előrelátással megalapított település, melynek kimondott célja a határ védelme volt, azonban nem soká maradt meg. Mialatt a mohácsi csata után Szulejmán Buda felé vonult, Chosrew bég, Bosznia és Johjaoghli, Szendrő helytartója sorba hódítja meg a horvát és dalmát várakat. Jajcet, gyáva parancsnoka, Gorbonogh István, kardcsapás nélkül engedi át a törököknek, épúgy Radonic Banjalukát. A törökök meghódítják az egész Kapelát, Modruzst, Pozsega pedig egy Szandzsák székhelye lett.

Ezzel az epizóddal Lika és Krbava első magyar határőrvidék népessége nyomtalanul eltűnik a történelem süllyesztőjében.

Tudjuk, hogy a mohácsi vész után, 1526-tól kezdődik Magyarország egyik legsötétebb történelmi fejezete. Oly katasztrófa volt ez, melyhez csak a trianoni békeszerződés szabta csonkítás hasonlítható.

Hazánk két részre szakadt és persze inter duos litigentes tertius gaudet (a két civakodó közt a harmadik örül a legjobban) elvénél fogva, a törökök mindjobban előrenyomulnak, úgy, hogy Magyarországból tulajdonképpen csak a Felföld és a Dunántúl egy része maradt meg. A többi mind török hódoltság alá került.

A magyar hadviselés a defenzívába szorul, a védelemre kell gondolnia.

Az eddigi banderális hadkiegészítés elvénhezt, nem volt már időszerű, a birtokok nagy része török kézre került. Honvédelmi rendszerünk lassanként átalakul s folyton a helyhezkööttség és a nemesi védelem jellemzik. Tulajdonképpen az egyes végvárok, vagy bizonyos korlátozott határu területekért folyik a harc a XVI. században.

Míg az, aki csak eszméeknek él, soha egészen boldogtalan nem lehet, mert a síron túl is maradnak reményei: az önös mindig egészen azzá válik, mihelyt személyes reményeit eltűnni látja.

B. EÖTVÖS JÓZSEF.

Ez időben a határok védelmének gerinceit a várak és a „végvárak” képezték.

Összesen kb. 114 vára volt hazánknak, ebből 88 volt tulajdonképpen végvár. A nemesség elunván a folytonos katonai szolgálatot, a sok vár védelmét, zsoldosokról gondoskodott. Idővel azonban ezen őrségek eltartása annyi pénzbe került, hogy a nemesség nem győzte fizetni s eladta a várakat a királynak. A rendek a várőrségek eltartására kénytelenek voltak adót megszavazni s ebből fedezte az uralkodó a zsoldosok költségeit. Ezek egy része magyar volt ugyan, de hova-tovább mind több idegen zsoldos, német, osztrák, wallon, spanyol stb. kerül várainkba, úgyhogy az ország egyes vidékeken teljesen az idegen zsoldosok karmai közé került, kiknek katonai értéke legtöbbször sok kívánni valót hagyott hátra, ellenben annál hajmeresztőbb módon fosztogatták a lakosságot. Igazi vitéz ellenállást csak a magyar várőrségek fejtettek ki, Eger, Drégely, Szigetvár stb.

Ezen várak közül egyik-másik — különösen, ahol idegen zsoldosok védték — gyakran cseréltek gazdát, pl. Nógrád.

Bécs első ostroma idején Ferdinánd király zsoldosai által „védet” vár legtöbbször már török kézen volt.

A király más módon óhajtott gondoskodni a déli határok, elsősorban Horvátország védelméről, hiszen a catini gyűlésen megígérte ezt a horvát rendeknek. Elhatározta egy külön határőrcsapat megszervezését, elrendelte a toborzást. Ezen új határvédő csapatokat Johann Kacianernak rendelte alá, akit Belsőausztria vezérőrnagyaként (General Kapitan) nevezett ki, Laibach székhellyel.

Ez persze Magyarország számára erős sérelem volt, idegen vezér alá, idegen székhelyre rendelték a határvédő csapatokat!

1537 május 1-én Kacianer vezetése alatt 16.000 gyalogos és 8000 lovas indult el Kaproncáról (Koprivnica) Eszék felé. Azonban ez az offenzíva teljesen csütörtökött mondott, seregét a törökök szétugrasztották.

(Folytatjuk.)

Az orvvadászat.

Írta: H. I.

A csendőrségi szolgálat közbiztonsági vonatkozásban olyan tág keretek között mozog, hogy annak ellenőrző tevékenysége ezernyi irányba tereli a járőrök éber, figyelő szemét. Hogy ez a szolgálat eredményesség szempontjából a legerősebb kritikát is kiállja, ez köztudomású tény, melyre mi, a testületen kívül állók is csak büszkén gondolunk. Ezt szükségesnek tartom előrebocsátani, nehogy akkor, midőn a vadász és vadvédelem terén szerzett szerény tapasztalataimat közreadom, még a gondolata is felmerülhessen annak, mintha az őrsőknek az orvvadászat elleni küzdelme nem lenne elég lelkiismeretes vagy eredményes.

Nem szorul azonban bővebb magyarázatra, hogy a vadászat terén gyakorlati tapasztalatokra elsősorban vadászember tehet szert. Ezek a gyakorlati tapasztalatok a sport üzése közben adódó apró megfigyelések tömegéből tevődnek össze és természetszerűleg szoros vonatkozásban állanak a vadászással is, mely ennek a sportnak szépsége és eredménye ellen tör.

Igazán lehetetlen volna azt kívánni egy fiatal csendőrtől, hogy a vadászásnak sok apró furfangját töviről hegyire a saját tapasztalatából ismerje. E téren az ismeretek megszerzéséhez sok-sok évi járőrözés kell. Számta-

lan esetben azonban a többéves közbiztonsági szolgálat sem jelent ily szempontból tapasztalatgyarapodást, ha az őrsőrkörletben elsőrangú vadászszemélyzettel rendelkező nagybirtokok képezik a vadászterületek zömét.

Hogy ezt a kérdést az érdeklődés szempontjából ne kezeljük mellékesen, megemlítem, hogy a vadászat közigazgatási és pénzügyi szempontból messze túlnő azokon a határokon, melyet sportjellege után ítélve, általában elképzelni szoktak. Itt súlyos milliókat jelentő értékről van szó, mely a többszörösére volna növelhető, ha e téren ideális viszonyokat tudnánk teremteni.

Számtalan esetben halljuk, hogy a vadászat a kiváltságosok sportja, gondoskodjanak ők maguk vadállományuk megvédéséről. Az ilyen állítással szemben a statisztika rideg számaira kell hivatkoznunk. Eszerint Csonka-Magyarország összes vadászainak kb. 40 százaléka kiscgazda és iparos, további kb. 35 százaléka középosztályhoz tartozik és kb. 25 százalék az egyéb pályán levők száma, tehát a vadászat sportját űzők száma az összes társadalmi osztályokra oszlik el.

A vadászterületeknek kb. 70 százaléka a közbirtokosság tulajdonát képezi és így a községek pénztárába a vadászterületek bére címén évente több millió pengő folyik be. Nem egy községet ismerünk, ahol a mostani nehéz viszonyok között az évente pontosan befizetett bér a községi háztartás minden körülmények között biztosított jövedelemforrását képezi.

Nem lebecsülendő az az összeg sem, melyet valutában a külföldre kiszállított vadért kapunk.

Föl kell még említeni, hogy a lőtt vad, mint közéleti cikk, fontos szerepet játszik a nagyvárosok élelmezésénél.

Vadászjegyilleték és fegyvertartási adó címén szintén jelentős összeg folyik be az állam pénztárába.

Mindent összevetve tehát, azt látjuk, hogy a vadászat, mint sport, jelentős pénzüsségeket hoz mozgásba és fontos bevételi forrását képezi úgy a községi, mint az állami háztartásoknak.

A vadász-vadvédelem kérdésének tárgyalásánál legfontosabb a vadászás módjának és eszközeinek az ismeretése. E téren a legkezdetelegesebb fogó- és ölszerszámoktól a modern lőfegyverig tág teret lehet engedni a képzeletnek.

A hihetetlen ügyesség, a kifogyhatatlan ötlet és a számító ravaszság párosulva a vadászszenvédellyel, a vad elejtésének oly sokféle módját eszelte ki, hogy még azok száraz felsorolását is lehetetlen volna egy cikk terjedelmébe beszorítani.

A legáltalánosabb és legnagyobb károkat okozó módja a vadászásnak a hurkozás (törözés). Általános azért, mert olcsó, a hurkokat feltűnés nélkül lehet lerakni és kedvező viszonyok között a legeredményesebb. Néhány ügyes hurkozó többszáz holdas terület nyúlállományát pár hónap alatt szinte teljesen kiirthatja.

Tudnunk kell, hogy a hurkozás a nyúlak azon közismert szokásán alapszik, hogy mozgását előszeretettel végzi ugyanazon terepmenteken keresztül. Főleg havas időben sörények, fasorok, erdőszélek mentén teljesen kitaposott, messziről felismerhető nyúlcsapásokat találunk (van olyan csapás, ahol egy éjjel 20—30 nyúl is megy ke-

Könnyű a világban a világ véleménye szerint élni; könnyű a magányosságban a magad véleménye szerint élni. Ám az a nagy ember, aki a tömeg forgataga közepette tökéletes nyugalommal meg tudja őrizni a magányosság függetlenségét.
EMERSON.

resztül). Ezt tudva, roppant egyszerű a hurkozó munkája. Felkeresi a csapásokat és azok mentén úgy helyezi el a hurkokat a föld felett, hogy azok nyílása a nyúl fejével egymagasságban legyen. Úgyes hurkozó 1—2 óra alatt 30—40 hurkot is le tud rakni. Munkájukat rendszerint szürkületben (pl. novemberben 5—7 és 17—18 óra között) végzik és rendszerint 24 óra elteltével hasonló napszakban járják le a kitett hurkokat, hogy a fogott vadat felvegyék. Ahol tehát a hurkozók ellen emelnek panaszt, ott az említett időpontokban a lesállítás rendszerint eredményes lesz.

Gyakran már nagy távolságról felhívja a járőr figyelmét a hurkozó magára, amint a határban kószálva, jellegzetesen le-lehajolva vizsgálja és igazítja a kitett hurkokat.

A notórius hurkozók a használatos drótot tekeresszámra szerzik be a kereskedésekben. Sok esetben a járőr már itt értékes nyomokat fog kapni.

Nagyvadász erdőségeiben a hurkozásnak eredeti módja szokásos a nyugati erdős vidékeken. Kb. csuklóstag fiatal hajlékony fát annyira hajlítanak meg, hogy felső harmadának levágott vége kb. 1 m-re legyen a földtől: erre erősítik rá a vastag hurkot, a meghajlított vastag fát pedig egy kampós gallyal rögzítik. A fát úgy választják ki, hogy az egy nagyvad-csapás mentén legyen. Ha most a csapáson egy őz, vagy szarvas közeledik, menetközben fejével keresztüljut a hurkon, midőn a hurok a nyakhoz ér, a megfogott vad félelmében nagyot ugrik, az ezzel járó erős rántás kiemeli a földből a kampót, a meghajlított ág szabaddá válik, visszalendül eredeti helyzetébe, a megfogott vadat nyakánál fogva felemeli, s így mintegy felakasztja.

Sok helyen használják ugyancsak nagyvad befogására a legősibb vadfogási módot, a veremását. Pontosan a vadcsapáson kb. 3 m. mély keskeny, egyenesfalú gödröt ásnak ki, azt vékony gallyakkal, majd lehullott falevével befedik. A mitsem sejtő vad váltóján haladva, a verem fölé ér, beszakítja a gyenge tetőt és beesik a keskeny, mély verembe.

Fogoly befogásánál nagy előszeretettel alkalmazzák havas időben a következő módszert: kazal, vagy tengeriszár-csomó közelében egy hálót feszítenek ki, olymódon, hogy annak legalább 3 oldala szabad legyen. A háló kifesztése néhány rövid karóval történik, melyek vékony zsineggel vannak ellátva, olymódon, hogy a zsineg másik vége a kazal vagy tengeriszár-csomóban rejtőző orvvadászhoz húzódik. A foglyok észrevéve a háló alatt a hóra öntött szemes takarmányt, odafutnak, mire a tartókarók kirántásával a leeső háló alatt fogva maradnak.

A vadfogás említett módjai a legszokásosabbak: ezeken belül kisebb-nagyobb eltérések sokféle alakban fordulnak elő és éppen olyan tájjelleggel bírnak, mint a népszokások.

A vadfogással foglalkozó vadász tettenérése sok időt, kitartást és a helyi viszonyok teljes ismeretét feltételező járőrmunkát kíván és a siker gyakran a véletlennek múlik.

Merőben más viszonyok között dolgozik a löfegyveres vadász. Ravasz, alattomos, sok esetben a vakmerőségig elszánt, szorult helyzetben az emberöléstől sem visszariadó veszélyes fajtája ennek a bűnöző típusnak. Nem ritkaság közöttük az olyan, kit nem a hússzerzés vágya, hanem a vadászszenvedély hajt.

Vadorzásra a legkülönbözőbb fegyvereket használnak: így például az elkobzott puskák között:

- a) katonai puskát,
- b) kiselejtezett anyagból a falusi kovács által összeállított mordályt,
- c) lopott luxusfegyvereket,
- d) egyszerű vadászpuskákat,
- e) automata pisztolyokat találunk.

A katonai fegyverek a sok razzia, de főleg a löszer beszerzésének lehetetlensége miatt erősen fogynak és már nincs mesze az az idő, midőn a vadorzásnak ez a legkeresettebb és sok bajt, vért okozott fegyvere kifogy a vadászok arzenáljából.

A többi fegyverről nincs sok mondanivaló. Nagyrészt rozsdamart állapotban van használatban, a vadász kezében azonban halálosan biztos lövés esik ezekből a muzeális értékű csövekből, mert a puska hiányzó löképeségét bőségesen pótolja a vadász elsőrangú helyi és vadismerete, mely lehetővé teszi számára, hogy egész kis távolságon belül használja fegyverét.

A vadászok szemében a legkapósabb fegyver a tusával ellátott automata pisztoly (Mauser, Parabellum). Ezekkel 200 m-ig teljesen pontosan lehet lőni és igen könnyen elrejtethők.

Itt mindjárt szóba jöhet, hogyan jut ki a vadász fegyverével a határba. Többnyire a kocsiderékba való elrejtés divik, szokásos még az egycsőű puska csövet napraforgószárba rejtetni, vagy pedig szétszedve, zsákban kicsempészni a határba.

A vadászok zöme azonban fegyverét kinntartja a határban. Kedvelt rejtett helyek: pincék, prэшázak, szalmakazlak, odvas fák.

Nem egy helyen, de különösen ott, ahol sok a fácán, a vadászok között nagy kelendőségnek örvendenek a kisöblű fegyverek. Ezek, a szinte hangtalan, 100—150 m-ig pontosan lövő, könnyen rejtethető puskák a legveszélyesebbek egy ügyes vadász kezében, annál is inkább, mert holdvilágos éjjel a fákra felgalyazott fácánokat tucat-számba lehet velük lelőldözni.

Az orvvadászat módja aszerint változik, hogy apró- vagy nagyvadról van-e szó. Mindkét vadnál a lesből való vadászat áll első helyen és pedig két okból. Elsősorban azért, mert ezzel elkerülhető az elfogást és felismerést megkönnyítő mozgás, másrészt pedig a helyismereteket a legeredményesebben a lesbenüléssel lehet értékesíteni.

Minden területen vannak ugyanis közismert, jó nagyvadváltók, ezeknek szemmel tartása, vagy lövés elhangzása után ezen helyek környékének a lezárása vezet a legbiztosabban a vadász nyomára.

A lesből való vadászatnak ezen előnyei korántsem jelentik azt, mintha a vadászok megvetnék a hajtóvadászatot. Ott, ahol az ellenőrzés lanyha és nagy területek fekszenek távol a lakott helyektől, néha a legszemérmetlenebb nyíltsággal üzik a hajtóvadászatot. Így például előfordult, hogy K... a községben az országos vásár napján a községtől kb. 6 km-re levő uradalmi területet a déli órákban 9 orvvadász szabályszerűen hajtva, átvadászták.

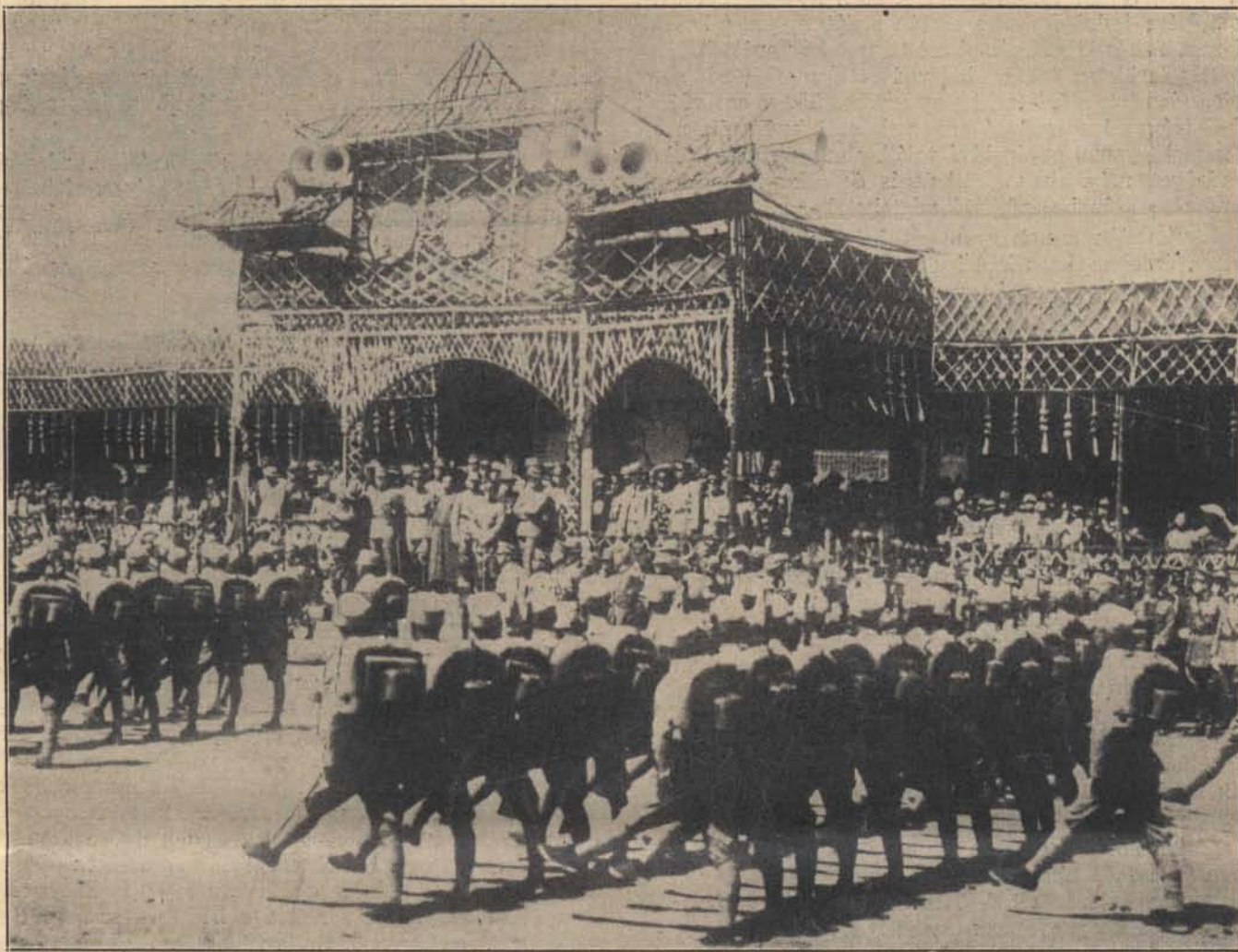
Ellenőrzés szempontjából a reggeli és esti szürkület, de különösen a holdvilágos éjjelek bizonyultak eredményesnek. A vad ugyanis az esti szürkület beálltával elhagyja rejtekhelyét és onnan rendszerint azokra a nyíltabb helyekre (vetés, takarmányföldek, tengeri) vált ki, ahol bőséges legelőt talál. Ennek az időpontja általában úgy határozható meg, hogy általában a vad mozgása a nap lenyugvásakor kezdődik és tart egész éjjel. A visszaváltás a pihenőhelyekre egybeesik a hajnali pirkadással.

Ha az éjszaka sötét és borús, akkor a vadászok garázdálkodására aránylag rövid idő marad, ha azonban hold-

KI TUDJA?

Melyik Nagymagyarország legmagasabb hegysége?

Melyik a csonka ország legmagasabb hegycúcsa?

A japán-kínai háborúskodásból: Kínai csapatok díszmenete.

fény van, akkor az orvvadászok az egész éjszakát kinntöltik a határban.

A napszakkal kapcsolatban ezeket a megfigyeléseket szükségesnek vélem megemlíteni, ezzel mintegy rámutatva arra, hogy például sötét, borús éjjel szinte fölösleges a határt szemmel tartani, viszont holdvilágos éjjel az éberség és a figyelés az éjszaka egész tartama alatt indokolt.

Ha egy területen csálhatatlan biztonsággal meg akarjuk állapítani, hogy ott felütötte-e fejét a tiltott vadászat, csak 1—2 holdvilágos éjjel tartsuk szemmel a határt.

Az ellenőrzésnél a vad szokásainak a kiismerését sem mellőzhetjük, különösen az időjárás szempontjából, annál is inkább, mert a vad az időjárással szemben igen érzékeny. Így például nagy szélben fölösleges lenne a szélről járt tereprészeket leportyáznunk, mivel ott a vad csak a legritkábban marad meg, hanem inkább azokat a helyeket keressük fel, ahol a terep alakulatánál fogva szélesend uralkodik. Tudva ezt, az ellenőrzés is sokkal egyszerűbb, mert a vadászot mindig ott fogjuk keresni, ahol az a legbiztosabban találhatja meg a vadat.

Friss hó leesése után sohase mulasszuk el a határ pontos szemmel tartását. A vad utáni nyomozás kedvező lehetősége ugyanis az orvvadászok zömét kicsalja a területre.

Ismerve a vadászok szokásait, — melyek, hangsúlyozni kívánom, hogy vidékenként mások és mások, —

kíséreljük meg arra a kérdésre válaszolni, hogy mily módon lehet azokat ártalmatlanná tenni.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a legtöbb esetben a lövés dőreje lesz az orvvadász árulója, mert sík apróvadás területet kivéve — ahol az orvvadász mozgása feltűnő —, a ritkább eset lesz, hogy ezekkel fedett terepen összehalálkozunk. Ez érthető is, mert a vadászó számolva azzal, hogy a terület vadásaival, vadőreivel, vagy egy csendőrárárral összehalálkozhatik, éber figyelemmel tartja szemmel a környező terepet, s ha veszélyt érez, vagy rejti magát, vagy gyorsan helyet változtat.

Másként áll azonban a helyzet, ha az orvvadász zsákmányhoz jutott. E tekintetben többféle szokás ismeretes. Van olyan, ki a lövés leadása után az elejtett vadat elrejt és azért csak órák múlva tér vissza, viszont mások az elejtett vaddal azonnal eltűnnek a lövés színhelyéről. Előfordult azonban már az is, hogy a lövés hangjára a gyanított helyre siető erdészszemélyzet a vadászot a lőtt vad zsigereleése közben érte tetten.

Különösen nehéz követelni a tettenérést oly területen, ahol közbirtokossági, vagy vágás alatt lévő uradalmi erdőben történik a vadászati kihágás.

Ahol erdőkitermelés folyik, azon a környéken fokozott vadászótevékenységgel számolhatunk és pedig azért, mert ily erdőrészekbe gyanútlanul mehet ki és térhet onnan vissza bárki. Szinte magától értetődő, hogy ily helyen a vadászó a sikeres lövés után elrejtí fegyverét és a

lőtt vadat, vállára dobja fejszéjét és a legközelebbi úton lakóhelyére indul. Másnap azután a fát fuvarozó kocskikkal nem nehéz kicsempészni a lőtt vadat az erdőből.

Oly területen tehát, ahol vadászok munkájáról szerzünk tudomást, ajánlatos, ha az erdőbe, illetve az erdőből kifelé irányuló forgalmat szemmel tartjuk. Ha ilyen alkalommal gyanus egyénnel találkozunk, ne sajnáljuk a fáradságot, néha alapos kikérdezés és a kapott válaszok ellenőrzése után használható adatokat kapunk.

Lövés után annak gyanított helyére sietni csak az esetben érdemes, ha a látási viszonyok kedvezőek és megvan a lehetőség ahhoz, hogy a helyet észrevétlenül megközelíthessük. Sokkal célravezetőbb a lövés kb.-i helyéről elvezető ösvényeket és erdőréseket figyelni.

Az utóbbi időben mindsűrűbben fordul elő, hogy orvvadászok csendőrökkel, vagy pedig erdészszemélyzettel szemben fegyvert használnak. Itt többnyire a pillanatok alatt kialakuló helyzet váratlansága lesz a találkozás véres kimenetelének az előidézője. Hasonlít ez a járőrharc-hoz, ahol a terepet bujó ellenfelek hirtelen egymásra bukkantva, erős és gyors tüzeléssel igyekeznek egymást legyőzni.

Tapasztalat szerint az orvvadász emberölési szándékkal fegyverét a legkülönbözőbb indokból használja. Az esetek legtöbbszörénél a bosszú vezeti a tettet. Egy régebbi följelentés, vagy bármilyen más, ami az orvvadász lelkében a düh szikráját ébreszti, elég ahhoz, hogy az emberöléstől se riadjon vissza. Ezek rendszerint alattomosak és örvöl lövik le ellenfelüket: ellenük szinte védekezni sem lehet annak, ki egyedül járja az erdőt.

Más a helyzet, ha csendőrájárőrrel van szó. Ez esetben a kölcsönös támogatás lehetősége teljes mértékben megvan, ha a járőr két embere nem tapad egymáshoz és nem teszi ki magát annak a veszélynek, hogy egy lövés mindkettőjüket harcképtelenné tegye.

Általában fegyveres vadászokkal szemben a legnagyobb óvatossággal kell eljárni, szigorúan betartva az előírásokat. Ha azonban tűzharcra kerül a sor, igyekezzünk a csendőr szolgálati fegyverének előnyeit, úgymint a nagy hordtávolságot és a pontos löszabotosságot a vadászónak nagy távolságra ritkán hordó fegyverével szemben kihasználni.

Amennyiben a terepviszonyok lehetővé teszik, a járőr igyekezzék az ellenfelet megosztva megközelíteni. Az egyidejű arcban való lekötés mellett az erélyes és gyors oldal- vagy háttámadás többnyire itt is gyors sikert hoz.

A tapasztalat azt mutatja, hogy az orvvadászok nagy előszeretettel kószálnak el messze fekvő területekre, kihasználva azt az előnyt, hogy idegen határban nehezen ismerik fel őket. A portyázó járőrnek sok visszaélést van módjában megakadályozni, ha előírászerű ellenőrző tevékenységét azokra is kiterjeszti, kik nyíltan és a jogszerűség látszatával vadásznak.

Igy például feltűnően gyakori az az eset, hogy egyes vadászok, részben jóhiszeműen, részben szándékosan idegen területre váltanak át és ott vadásznak.

Ne hagyj, hogy benned az isteni elnyomassék vagy kárt valljon; emelkedj felül fájdalom, örömmel; ne tégy semmit terv nélkül, hamissággal színélve; ne számíts soha mások cselekedetére vagy mulasztására: ebben áll a filozófia.

MARCUS AURELIUS.

Nagyobb vadászatoknál, ahol rendszerint nem hiányzik az alkalmi puskások sem, ha a házigazda vagy a vadászmeister nem kényes a vadászszabályokra, sokszor bejut a társaságba olyan egyén is, kinek nincs vadászbjegye, vagy ha van is, olyan puskával vadászik, melyre a fegyvertartási engedélye nincs kiváltva.

E téren a csendőrség szigorú ellenőrzését minden vérbeli vadász csak örömmel látja és csak helyeselni tud annak a járőrnek, mely nem megy el némán egy vadásztársaság mellett, hanem kivétel nélkül mindenkitől külön-külön elkéri a vadászbjegyet és a fegyvertartási engedélyt.

*

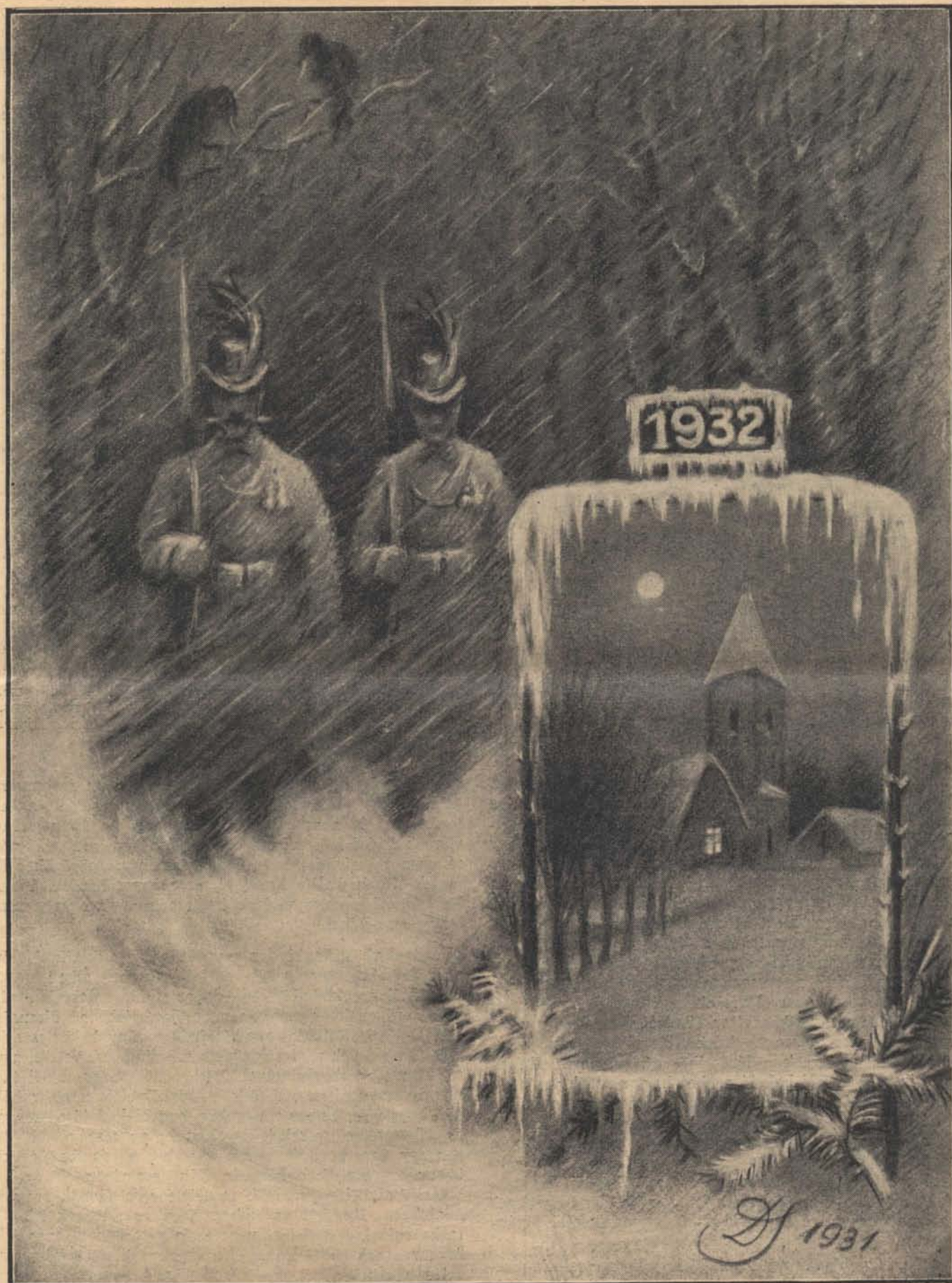
Most, a vadászidény kellős közepén, midőn puskalövésektől hangos a határ mindenfelé, időszerűnek látszott ezt a kérdést egy rövid cikk keretében a Csendőrségi Lapok olvasói előtt vadászszempontból ismertetni. Ezzel szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy ennek a nemesszórakozásnak nemcsak jogosult újsíri jelennek meg az örskörletben, hanem a ködös idők és a havazás beálltával az orvvadászok is fokozott munkához látnak.

A Libanonon keresztül.

Írta: DEZSÉRI BACHÓ LÁSZLÓ ny. őrnagy,
a Ludovika Akadémia tanára.

Bayreuthtól Damaszkuszig az országút már a törökök idejében is kitűnő volt, most pedig elsőrangú. Bayreuth után és Damaszkusz előtt 30—30 kilométernyire aszfalttal van burkolva, a hiányzó 120 kilométer burkolása pedig most van folyamatban. A népszövetségi mandátum gyakorlásával megbízott franciák a drúzok elleni harcokban igen súlyos veszteségeket szenvedtek és most lázas sietséggel építik ki az úthálózatot egész Szíria területén, különös gondot fordítva a Damaszkuszban át Bagdadba és onnan Perzsia, India felé vezető igen fontos országútra, amelyen az Ázsia szíve felé irányuló szárazföldi forgalom nagy része bonyolódik le. Európában is ritkaság az ilyen forgalmas országút. A számtalan személyautóról és autóomnibuszról nem is beszélve, egyik teherautó és hosszú tevékaraván a másikat éri. A franciák, akikről különben sem lehet állítani, hogy gyarmataikon valami túlságos gyengédséggel bánnak a bennszülöttekkel, itt Szíriában is igen egyszerű módon oldják meg az útépítés problémáját: minden arab és beduin község vagy telep köteles naponta a lakosság számarányához képest bizonyos számú munkást kiállítani és díjazásukról, ellátásukról gondoskodni. Jaj annak a falunak, amelyik a parancsnak nem engedelmeskedik. Az így összehozott ingyenmunkások francia zsandárok és feltűzött szuronnal hadonázó fekete katonák noszogatása mellett végzik a rettenetes robotmunkát. Az eredmény nagyszerű; a francia katonaság hádoszlopai és páncélautói gyorsan mozoghatnak a mindenfelé kiépített országutakon a francia uralmat határtalanul gyűlölő Szíria egész területén.

Nagyon szép az út a Libanonon keresztül. Bayreuth mögött Libanon még fel tud mutatni valamelyes vegetációt, de a sokat emlegetett híres cédrusokból egyetlenegy sem tudtam felfedezni. Állítólag van még néhány valahol. A nyugati lejtőkön inkább csak bokrok és alacsony fák tenyésznek; imitt-amott lát az ember néhány csenevész erdőparcellát, de ezek nem is hasonlíthatók a Bükk vagy Mátra gyönyörű erdősegeihez. De mivel ebben az országban minden tenyérnyi zöld hely valóságos istenáldás, Bayreuth felett egyre-másra létesülnek az üdülőtelepek a festői arab falvak mellett. Az utolsó szer-

Boldog újévet!

(Vitéz Dobó Sándor g. szds. rajza.)

A nyíregyházi gyalog-tanulmányosztály vértanúink arcképeiből
A csoportkép 30x40 cm nagyságú fényképmásolatát, amely
6 pengőért, 24x30 cm nagyságban pedig 3 P 50 fillérért
egyházán, Vay Ádám-utca 10. szám alatt.

egy iparművész-tanárral szép csoportképet állíttatott össze.
csendőrségi szobák, íródak kegyeletes díszével szolgálhat,
meg lehet rendelni Vancsisin Mihály fényképésznél, Nyir-
A postaköltséget a megrendelő viseli.

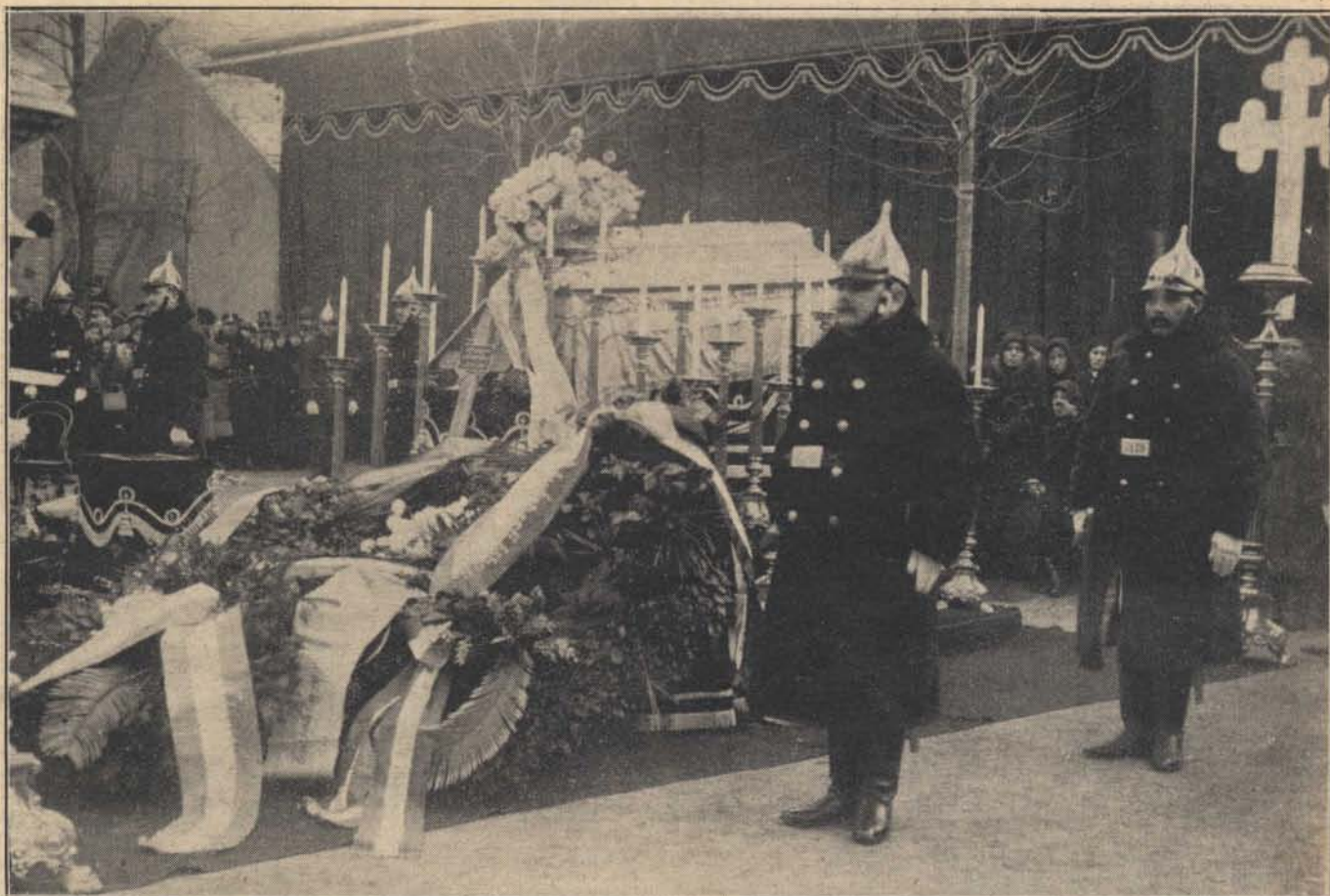
pentinféj környékén azután megszűnik minden növényzet és az út sivár, lakatlan Karsztvidéken kanyarog lefelé a hólepte csúcsok között. A völgyekben, ha van valami patok vagy sovány vízer, még csak akad valamelyes sovány növényzet, de a művelhető föld igen kevés. Néhány szegényes falun megyünk keresztül, különben az egész úton nem látni mást, mint szomorú tevékaravánokat, néhol az út szélén, sátrak alatt táborozó, tarka rongyokba öltözött festői beduinsoportokat, a sivatag cigányait. Gyakran találkozunk trópusi egyenruhába öltöztetett francia csendőrökkel, akik nagyszerű arabs paripákon, lövésre készen tartott fegyverrel ficáncolnak a napfényben izzó utakon. Minden 3—4 kilométer távolságra van egy védelemre berendezett, szeges drótkerítéssel körülvett, kőből épült őrház, amelynek a lőréseiből gépfegyverek figyelmeztetik az arrafelé haladó arabot, hogy a népek önrendelkezési jogát nem szabad túlságosan komolyan vennie. Ha ez a figyelmeztetés nem volna elég hatásos, a francia megszálló csapatok még komolyabban is szolgálhatnak: a pusztaság közepén épült repülőter hangárjai és barakk-szárnnyai felett óriási bombavető repülőgépek keringenek és az arab már tapasztalásból tudja, hogy ezeknek a gépmadaroknak a hivatása az ő önrendelkezési jogára vigyázni.

Első állomásunk a görögök Heliopolisza, Baalbek. Szomorú kis falucska a Bekak-völgyben, ahol a modern európai szállodában egy kissé felfriessülve, a híres romokat, a Napisten templomának még meglevő óriási, 45 méter

magas oszlopait, a hatalmas Jupiter-templom felülmúlhatatlan szépségű korintoszi stílusban készült celláját, a kis templomot és nekropoliszt nézzük meg. Az épületmaradványok óriási méretei megdöbbentők. Egy darab világtörténelem a szíriai pusztaságban, amelybe görögök, rómaiak, Omár kalifa harcosai, a mongol hordák, Timur kán és a keresztény vitézek írták bele, építve vagy rombolva, a neveiket.

Baalbek után kietlen pusztaság következik, elszórt arab falvakkal, amelyeket a kősvatagban alig lehet a sziklaktól megkülönböztetni, lapostetejű, ablaktalan viskók, amilyenekben magyar ember legfeljebb a disznáját tartja. Körülöttünk egy-két hold sovány kukoricatarló, amelyen a tevék rágicsálnak, ha még találnak valami naptól kiaszott kukoricaszárát. Érthetetlen, hogy miből tudnak itt megélni az emberek! A viskók előtt tarka ruhákban bugyogós, színes rongyokba bugyolált fejű asszonyok és félmeztelen gyerekek ögyelegnek; az országúttól éppen egy üres karaván vándoroz be a faluba, tarka burnuszos arabok a karaván élén számaron lovagolva, bottal ösztökélik gyorsabb menetelésre a fáradt, szomjas állatokat. Megérti az ember, hogy az emberek itten a tarka színeket keresik, mert csak a turbánok, bugyogók és burnuszok rikító színei élénkítik egy kissé a kősvatag rettentő szürkeségét.

De eddig még csak kóstolót kaptunk Szíriából, mert mindaz, amit eddig láttunk, minden sivársága dacára,

A becsület mezején hősi halált halt Sinkó József budapesti rendőrtörzsőrmester a ravatalon.

valóságos üde oázis ahhoz képest, ami ezután következett az Antilibanon borzalmasan kopár ormai, szakadécai és kanyargós, félelmetesen sötét völgyei és hegyszorosai között. Mintha valami óriási földrengés gyötrelmes vonaglásába merevedett volna bele ez a boldogtalan vidék, vagy mintha az Isten, mikor megteremtette, mindjárt meg is átkozta volna, olyan szörnyű, hogy ennél kietlenebb már a pokol tornáca sem lehet. A hegyeken sehol egy fűszál, a szélesebb völgyek síkságain sehol egy kunyhó, csak nagy ritkán egy-egy beduinsátor a köves pusztaság köbuckái között. Ezer és ezer holdak feketésszürke likacsos kövekből, amelyek között a teremtés legigénytelenebb élőlényei, a koldús beduinok sovány tevői legelgetik az itt található egyedüli növényt, a bógáncsot. A hegyszorosok félhomályba burkolt utain azt kérdezem arab vezetőmtől, hogyan tudtak a francia katonák boldogulni az arabokkal ezen az előnyomulásra alkalmatlan, veszélyes terepen? Kérdésemre a választ a minden szorosan található katonatemetők adták meg, ahol az idegenlégió és a színes gyarmati ezredek katonáinak százai pihennek sziklasíraiban a francia „pénétration pacifique” és a népek önrendelkezési jogát a gyarmatmandátumok osztogatásával megcsúfoló népszövetség jóvoltából.

Még egy merész szerpentinfej, egy forduló és mintegy varázsütésre megszűnik a lidércnyomás, pokolbéli kősvatagálom. Minden átmenet nélkül a paradicsomban vagyunk. Az Antilibanon utolsó nyúlványai alatt gazdag síkság terül el és ezen, mint valami óriási, zöld alapra mintázott keleti szőnyeg szeszélyes círádái, a lapály üde-zöld kertjei között, úgy csillognak a csodaváros, Damaszkusz, lapostetejű fehér házai és háromszáz mecsetjének cifra kupolái és tornyai. Lenyűgöző, feledhetetlen látvány.

Támogassuk bűnügyi múzeumunkat.

írta: BENEDEK MIHÁLY, százados.

Nemrégiben megjelent nyomozó utasításunk leglényegesebb és a csendőrség egész jövő fejlődésére kiható intézkedése kétségtelenül az volt, hogy nyomozó alakulatainkat felállította. Ezzel a csendőrség működése számára új, eddig nem igen ismert teret, fejlődése számára pedig az eddiginél sokkal szélesebbkörű lehetőséget biztosított.

A Nyut. e lényege mellett azonban nem szabad feledésbe mennie az utolsó két §-ban foglalt intézkedésnek sem, amely a szombathelyi őrsparancsnokképző iskola keretében csendőrségi bűnügyi múzeumot és szakkönyvtárat létesített. Mindkét intézmény nélkülözhetetlen a szellemi fejlődésünk szempontjából s mint ilyen, szintén régi hiányt pótol.

Mind a csendőrségi bűnügyi múzeum, mind pedig a szakkönyvtár már rövid fennállása alatt is szép fejlődést tanúsított, természetesen azonban, hogy itt nem szabad megállanunk, hanem azon kell munkálkodnunk szünet nélkül, hogy azt minél magasabb és szakszempontból minél tökéletesebb színvonalra emeljük.

Szakkönyvtárunk fejlesztése egyedül anyagiakon múlik. Azok az anyagi eszközök, amelyeket a belügyminiszter úr a mai pénzügyi viszonyok között a szakkönyvtár céljaira havonta rendelkezésre bocsáthat, nem volnának ugyan elegendők arra, hogy könyvvállományunkat máról holnapra ezrekre emeljük, de arra igen, hogy a katonai és közbiztonsági szakirodalomnak minden új termé-

A csendőrség új bűnügyi múzeuma Szombathelyen: Pénz- és okirathamisítás. (A háttérben a csendőrség régi és új egyenruháit mutató viaszbábuk.)

két, amelyre testületünk tisztikarának vagy legénységének szüksége lehet, beszerezhessük.

Múzeumunk fejlesztése azonban már nem egyedül pénzkérdés, hanem — és pedig elsősorban — azon fordul meg, hogy bajtársaink, főként pedig a nyomozó alosztályok, szárnyak és az őrsök hogyan támogatják.

Nem céloim most, hogy múzeumunk anyagát és látni-valóit ismertessem, mert arra nem lenne helyem, de az őrsparancsnokképző iskola nemrégiben megjelent értesítője arról amúgyis részletes leírást tartalmaz. Cikkem a múzeum általános rendeltetésének ismertetésén kívül inkább kérelem a testület tagjaihoz, hogy munkájukkal, főként pedig múzeumi anyag beküldésével támogassák ezt az intézményünket s mert tudom, hogy a csendőrök legtöbbje még tájékozatlan, hogy a múzeumnak tulajdonképpen mire van és mire nincs szüksége, rövid útmutatást is akarok adni erre vonatkozóan is.

Bűnügyi múzeumunkban hatalmas üvegszekrényekben, üvegasztalokon, falitáblákon és több kisebb-nagyobb tartályban sorakoznak a különféle bűnjelek, a bűncselekmények neve szerinti szakszerű csoportosításban és kiállításban. Eredetüket és jelentőségüket a mellőlük helyezett rövid feliratok magyarázzák. Ezenkívül külön borító lapokban őrizzük a nyomozást végző őrsök vonatkozó feljelentéseinek és a bírói ítéleteknek másolatait.

Betörőszerszámok, testisértésnél és gyilkosságnál használt különféle eszközök, magzatelhajtószerek, hami-

sítványok és egyéb bűnjelek nagy számban tanuskodnak itt az őrsök lelkiismeretes munkájáról.

A múzeum további fejlődése — mint mondtam — a szárnyak, nyomozó alosztályok és őrsök megértő támogatásától függ. Ezen fordul meg, hogy múzeumunk elérkezik-e arra a színvonalra, amelyen minden viszonyban is megállhatja a helyét. Nem mondhatjuk, hogy ez a támogatás hiányzik, mégis bizonyosra vehető, hogy ha a testület minden tagja tisztában lenne a múzeum rendeltetésével és fontosságával, még több eredményre számíthatnánk.

Mindenekelőtt tudnunk kell, hogy a múzeumokat — kevés kivétellel — nem kedvtelésből létesítik s azoknak fontos rendeltetésük van. A különféle múzeumokban felhalmozott tudományos, művészi és egyéb anyagok szakszerű, könnyen áttekinthető csoportosításukkal a szemléltető oktatás és a tudományos vizsgálódás legalkalmasabb helyei és a művelődés előmozdítói. Ezért minden testületnek és intézménynek hasznára és becsületére válik, ha saját múzeuma van, az egyes országoknak pedig kultúrfokát jelzi a múzeumok száma és minősége. Nézzük csak a Nyugat országainak mesés kincseket érő, a tudomány és az élet megnyilvánulásának minden részét szemléltető múzeumait. Nyugodtan hivatkozhatunk ezek mellett Budapest, sőt egyes vidéki magyar városok múzeumaira is, melyek a kultúra határait jelzik kelet felé.

A múzeumok nem az újabb kor létesítményei. Szükségességre már évezredekkel ezelőtt rájöttek s már az

A csendőrség új bűnügyi múzeuma Szombathelyen: Fegyverek, betörőszerszámok.

ókorban találkozunk múzeumokkal magas kultúrájú városokban. Krisztus születése előtt 270 körül Alexandriában alapított múzeumot egy görög tudós a királyi palotában, ahol államköltségen élő tudósok művelték a különféle tudományágakat.

Aszerint, hogy milyen tárgyakat, anyagot tartalmaz a múzeum, megkülönböztetünk történelmi, egészségügyi, néprajzi, ásvány-, növény-, állat- és földtani, bűnügyi (kriminalisztikai), közlekedési stb. múzeumokat. Bennünket ezek közül különösképpen a bűnügyi múzeumok érdekelnek.

A bűnügyi múzeumok a bűnözési eszközök, képek, ábrák gyűjteményei és elsősorban a gyakorlati oktatás szempontjából hasznosíthatók. Ezenkívül fejlődéstörténeti szerepük is fontos, mert szemléltetik a bűnözési eszközök fokozatos fejlődését, a korral lépést tartó tökéletességét és a jogrendet veszélyeztető bűnöző világ leleményességét.

A bűnügyi múzeumok fontosságára az 1890-es évek elején hívta fel a figyelmet Cesare Lombroso, az ismert bűnügyi élettan tudós és Hans Gross gráci egyetemi tanár. Akkoriban alakította meg az első ilyen múzeumot Lombroso Turinban, Gross pedig Grácban. Azóta mindenütt rájöttek e múzeumok fontosságára s ma már minden művelt országban megtaláljuk azokat. Említésre méltó a budapesti országos bűnügyi múzeum s kíváncsok, hogy azt alkalomadtán minél többen megnézzék.

Vizsgáljuk meg külön is, hogy mi a rendeltetése a

mi szempontunkból a csendőrségi múzeumnak. Elsősorban az, hogy a szemléltető oktatással megkönnyítse, eredményesebbé tegye és magasabb színvonalra emelje az őrsparancsnoki sarjadéknak az ország érdekében álló kiképzését. Célja, hogy a csendőrség működési területén előfordult bűncselekmények tanulságosabb és érdekesebb bűnjeleit összegyűjtve, a testület eredményes munkásságát szemléltesse, a csendőri hivatás iránti szeretetet elmélyítse, módot nyújtson a tudományos vizsgálódásra és megőrizze az utókor számára a testület multjának emlékeit.

Ennélfogva a bűnügyi anyagon kívül múzeumunk olyan írásokat, könyveket, képeket, okmányokat, ruházati, fegyverzeti és felszerelési cikkeket is gyűjt, melyeknek a csendőrség multja szempontjából jelentőségük van.

A múzeum könyvtárában (nem tévesztendő össze szakkönyvtárunkkal) gyűjtjük a régi csendőrségi utasításokat, szabályzatokat, valamint a testület tagjainak szellemi termékeit.

Természetesen múzeumunk az előbb ismertetett rendeltetésének még csak részben felelhet meg. Hosszú évek tervszerű munkájára van ehhez szükség és pedig mindnyájunk közös, összefogott munkájára, mert megfelelő anyag gyűjtése csak közös munka eredménye lehet. E tekintetben a múzeum kezelőjének munkája főképpen csak a beérkezett anyag kiválogatására, szakszerű csoportosítására és kiállítására szorítkozhatik.

A Nyut. 50 §-a megszabja a tárgyak beküldése körüli eljárást. En tehát a gyűjtés megkönnyítése és eredményesebbé tétele céljából csupán azokat a bűnjelket és tárgyakat sorolom fel részletesebben — az áttekinthetőség kedvéért pontokba foglalva —, amelyekre a múzeumnak *szüksége van*.

Ezek:

1. Betörőszerszámok. (Feszítővasak, vésők, hidegvágók, fúrók, reszelők stb.)

2. Olyan tárgyak, amelyeken a bűncselekmény folytán oly elváltozások jöttek létre, hogy azokból az elkövetési módra vagy a tettesre következtetni lehetett. (Pl. feszítés nyomai záron, lakaton; újjnyomok poháron, lámpaüvegen stb.)

3. A bűncselekményeknél használt olyan eszközök, amelyek támpontot nyújtottak a tettes foglalkozására, személyére. (Pl. a gyilkosság helyszínén talált cipész-bőrvágókés stb.)

4. Kuruzslással foglalkozók szereit. (A múzeum a kuruzslók, javasasszonyok összes szereit — gyógyfűvek, gyökerek, mérgek, babonás eszközök stb. — gyűjti. Ilyeneket tehát abban az esetben is kérünk, ha azok nem bűncselekményből származnak.)

5. Magzatelhajtószerek és eszközök.

6. Gyilkosságnál használt szerek és eszközök.

7. Az egyes vidékek népére jellemző verekedő eszközök. (Ólmosbotok, fokos, csizmaszárban viselt törsszerű kések, boxerek, ha azokat az illető vidéken verekedéseknél általában használják vagy ha nem is, de különlegességüknek fogva általános érdeklődésre számot tarthatnak. Pl. cséphadaróra emlékeztető ólmosbot, öngyártotta boxer stb.)

8. Hamisítványok. (Nem romló élelmi és élvezeti cikkek, okmányok, címnyomók, gyűjtőívek stb.)

9. Itt fel nem sorolt olyan bűnjel, melyek akár érdekes, akár tanulságos voltuknál fogva érdemesek a múzeumban való elhelyezésre. Pl. hamiskártya, az 1921. évi III. t.-c.-be ütköző büntettek és vétségek vonatkozó — továbbá közszemérmert sértő — vagy becsületsértő irat, nyomtatvány, képes ábrázolat stb.

10. A Nyut. 212. p. 3. bekezdésében említett, a terület multjára vonatkozó tárgyak.

12. A kriminalisztika (bűnüggyel foglalkozó tudomány) multjára vonatkozó tárgyak. Pl. deresek, kalodák, régi bilincsek; a betyárvilág emlékei: hirdetmények, elfogató parancsok, fegyverek stb. (Hatóságok vagy magánosok padlásán, pincéjében akadhatnak ilyen emlékek, melyeket az őrparancsnok érdeklődése biztosíthatna a múzeumunk részére.) Ilyen tárgyak létezését jelentse az őr az őrparancsnokképző iskola parancsnokságnak, feltüntetve azt, hogy díjmentesen megszerezhetők-e, milyen állapotban vannak és hány kg a súlyuk. Kíváncos a jelentéshez a tárgy méreteit feltüntető egyszerű rajzot is mellékelni. Ha a tárgyat a múzeum elfogadja, értesíti az őröt. A szállítás s a csomagolás esetleges költségeit a múzeum megtéríti.

13. Régi csendőrségi utasítások, szabályzatok. (Ezek közül az 1881—1887. évek utasításaira és szabályzataira van még szükségünk.)

14. A csendőrség tagjainak szellemi termékei. (Tansegédletek, tudományos és szépirodalmi művek; egyéb tárgyak, mint pl. térképmérők stb.)

Ezek közül a következők már megvannak s ezért ezek beküldését nem kérjük: Soltész—Izidor: Pravidla zriadenosti. (A magyar csendőrségi utasítás tót fordítása

kérdés-feleletekben tót nemzetiségű csendőrök részére.) 1888-as kiadás. — Kézikönyv és oktatási segédeszköz a m. kir. csendőrlegénység számára. A volt IV. sz. csendőrkerületi parancsnokság 1898. évi kiadása. — Panajott Sándor: Híven, becsülettel, vitézül. 1904-es kiadás. — Ambrózy Gyula: Tanulmány a II. Szolg. út. 117. §-áról. 1906. — Szij Géza stb.: A magyar büntetőtörvények és szabályok magyarázatokkal és jegyzetekkel. 1909. — Soltész Imre: Útmutatás a bűnügyi nyomozás alkalmával követendő eljárásra nézve. 1911. — Hein György: Az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló 1912. LXV. t.-c. 1913. — Verbó János: Próbacsendőrök tankönyve. 1920. — Dr. Valló József: Vezényszavak gyűjteménye. 1920. — Havranek János: Tanácsadó a csendőr magánéletéhez. 1926. I. kiadás. — Schick Lénárd: Vezényszavak füzet. 1930., 1931. — Mildschütz Kálmán: Elővezetés és elfogás. 1931. — Reviczky Zs. szds. táblázata a szolgálati órák kiszámításához.

Ebben a 14 pontban körvonalaztam a múzeum szükségleteit.

Megesik, hogy egyik-másik parancsnokság tanulsággal vagy muzeális értékkel nem bíró bűnjelket is küld. Ezért célszerű beküldés előtt kérdést intézni a múzeumhoz, ha a beküldeni szándékolt bűnjel vagy egyéb tárgy használhatósága kétséges lehet.

Általában *nincs szükségünk* kisebb jelentőségű bűncselekményekkel összefüggő bűnjelre, hacsak tanulságos voltuknál vagy ritkaságuknál fogva különös érdeklődésre számot nem tarthatnak. Így pl. nem vehetjük hasznát testi sértéseknél használt közönséges késeknek, botoknak, továbbá a tiltott játékok körül alumínium játéklemezeknek (hol a piros, itt a piros), csupán a fegyverviselési engedély hiánya miatt vagy orvadászat miatt elkobzott fegyvereknek. Ilyenekkel a múzeum már bőven el van látva. (Öngyártotta, különleges fegyverek azonban figyelembe jöhetnek.) Ilyenek megszerzése és beküldése előtt célszerű minden esetben megkérdezni a múzeumot.

A bűnjel megismerésénél legyenek arra is figyelemmel az őrök, hogy a bűncselekményre vonatkozó valamennyi érdemleges bűnjelt biztosíthassák a múzeum részére. Pl. a betörőszerszámok mellett a zseblámpát vagy pisztolyt is, melyet a tettes a tett elkövetésénél használt; a helyszínén talált gombot, ujjnyomot stb., amely a tettes nyomára vezetett; a feltört páncélszekrény darabjait stb.

Madárgyűjtemény a szombathelyi bűnügyi múzeumunkban.

A csendőrség új bűnügyi múzeuma Szombathelyen: Lábnymok, testisértések bűnjelei.

Különleges bűnjeleknél, ha a vonatkozó feljelentés másolatából ki nem tűnik, rövid magyarázó leírást kérünk arról, hogy miként használta a bűnjelt a tettes, vagy hogy miként jött létre a bűnjel.

A múzeum gyarapodása és kívánt színvonalának elérése az egész testület érdeme és érdeke lesz. Ne vonja meg hát senki támogató munkásságát a múzeumtól, akiknek ez módjában áll.

KATONAI ISMERETEK.

A pánik.

Írta: RÉCZEY FERENC vkszt. százados.

A görög mitológia furulyázó Pán istene abban találta néha örömét, ha az erdőkön keresztülhaladó bé-

kés utasokat rettegésbe vagy rémületbe ejthette. Ilyenkor szél vagy vihar képében útjukba állt, jól reájuk ijesztett és mire a jámbor polgárok magukhoz térhettek volna, már nevetve továbbállott. Innen ered a páni félelem, vagy pánik elnevezés, ami magyarul vakrémületet, tömegrémületet jelent.

Nehéz megbirkózni vele. Ahol felüti fejét, ott megszűnik a józan ész hatalma. Kiváltó oka mindig a veszély, vagy a vélt veszély tudata, amelynek hatása alatt értelmes és logikus gondolkodás helyett fejvesztettség, szellemi zűrzavar keletkezik. Lelki ragály, amely pillanatok alatt terjedhet tovább és feleslegesen növeli a baj hatását. Tűzvésznel, hajószerencsétlenségnél vagy elemi csapásoknál hallunk legtöbbször pánikokról, de újabban nem ritka a gazdasági fejvesztettség réme sem. Az elmúlt hónapokban nálunk is kísértett az ezüstpénz elrejtésének divatja. Öreg mosónénk egy délután lélekszakadva rontott be hozzánk, hogy jaj mi lesz velem, a papírpénz holnap elveszti az értékét, neki pedig négy darab keservesen kuporgatott tízeze van hónapok óta már elrejtve. Az egész utca tele van ezzel, mindenki az ezüstpengőt dugdossa el, egy üzletben sem akarnak papírpénzt elfogadni. Próbáltam megnyugtani Mészáros nénit, de hiába volt minden igyekezetem. Hiába érveltem neki, hogyha félti pénzét, vegyen inkább ezüst kanalakat, akkor legalább pengőnként átlag 80 fillér ezüstöt kap, míg azok, akik az ezüstpénzt dugdossák el, pengőnként csak 17 fillért biztosítanak maguknak. A néni

kétkedve nézett rám, azt hitte talán, hogy be akarom csapni, alig akart megnyugodni.

Élénk emlékezetünkben lehetnek még hallomásból vagy leírásból a bécsi Burgszínház égése, az ököritői halálbál, a Titanic hajó szerencsétlensége és a többi világhírré jutott tömegpánik. A megrémült néptömeg egymás hegyén-hátán akarta életét menteni; máskülönben bátor, józan megfontolású férfiak minden emberi érzéstől kivetkőzve, gázoltak keresztül gyermekeken és aszszonyokon. A hírhedt színházégésnél a fejvesztett közönség a kijáratokat rohanta meg, amelyek kegyetlen véletlen folytán kívülről befelé nyitódtak, úgyhogy az ajtókhöz és kapukhoz szorított emberrétegek öntestükkal akadályozták meg a kijáratok kinyitását.

Pánik a tömegműletnek az a foka, amikor az egyének önfenntartási ösztöne valamely — sokszor indokolatlan izgalom következtében a bátorság és az ész együttműködését teljesen megbénítja. Az értelembe befurakodott félelem lesz urrá a tömegen.

A tömegek lelkületével foglalkozók szerint sok ember közös céllal úgynevezett lélektani vagy kollektív tömeget képez, amelynek érzései és indulatai rendkívül rugalmasak. Éppen ennél a rugalmasságánál fogva már csekély izgalom elegendő ahhoz, hogy a lelki közösségben lévő tömeg hangulata gyors egymásutánban megváltozzék. Pániknál az érzelmek skáláján gyors ütemben fokozódnak első pillanatban a meglepetés, majd a megdöbbenés, a kétség, félelem, rémület és az iszonyat. Az így végletekig felfokozódott izgalom hatása alatt a lélektani tömeg félelemérzetében olyan cselekedetekre képes, amelyeket nem a józan ész és nem a gondolkodás irányít.

Pánik a tömegek pillanatnyi elmezavara.

Békésen tengeren úszó kívándorló-gőzös utasai már lélektani tömeget képeznek. Együtt van sok ember közös céllal. Nyugodt körülmények között tömeglélektani szempontból káros indulataik elfojtva, öntudatuk alatt pihennek. Öntudatuk felszínén olyan gondolatok forognak csak, hogy a tengeren való utazás veszélyessé válhatik. Ha ez a veszély elképzelésük szerint valóban beáll és az izgalom hatása alatt indulataik kirobannak, úgy tetteiket már nem az ész és értelem, hanem a féktelen izgalom folytán végletekig fokozódott életfenntartási ösztön vezeti. Ez az ösztön ilyenkor nem válogat eszközökben és legtöbbször saját kárára cselekszik.

Hasonló ehhez a tömegszuggeráció is. Az amúgy is közös céllal egybegyűlt tömeg hangulatát jó vagy rossz irányban nagymértékben lehet befolyásolni, a kirobannást mesterségesen elő lehet készíteni és az izgalom hatását fokozni lehet. A szónoki hatás mindnyájunk előtt ismeretes. Népmozgalmak, sajtó és propaganda a tömegek lelkületét könnyen tudja bizonyos irányokba terelni, amiről közelmúltunk szomorú tapasztalatai bőséges példákat adtak.

*

Külön fejezet alá tartoznak a háborús pánikok. A háború a veszély, a bizonytalanság és egyben a legkülönbözőbb lehetőség hazája. A bizonytalanság érzése az, amely legelőször lesz urrá az egyénen, még mielőtt félelem vagy bátorság érzete elfogná. A modern csatátér üressége csak növeli még ezt a nyomasztó érzést. Nem látni füstön porfelhőn kívül jóformán semmit. A lövegek folytonos dörrenése rövidebb-hosszabb időközökben hallatszik csak. Ropog a gyalogság fegyvere, de senki sem tudja, honnan; hacsak egy-egy hirtelen előtűnő cso-

port halvány körvonalai nem jelentkeznek. Az is hirtelen eltűnik, talán rémlátás volt az egész? Megint a kínos, bizonytalan üresség. Sehol senki!

De itt vannak valahol, a levegő tele van jelenlétükkel, érzed, miként közeledsz feléjük és mégy előre a fáradalmakon, szenvedéseken, bizonytalanságon és veszélyen át.

A fáradalmak és a veszély leküzdésére akaraterő és bátorság, a bizonytalanság érzetének eloszlatására pedig helyes értelmi működés szükséges. Ezeknek helyes összműködése válságos pillanatokban is lélekjelenlétet eredményez.

Aki volt a háborúban, az bizonyára keresztülment több-kevesebb olyan élményen is, amely kis híján pánikkal nem végződött. Különösen a háború elején állottak be ilyen tömegjelenségek, amelyek úgy nálunk, mint volt ellenfeleinknél robbanásszerű kitöréshez vezettek. Később, amikor úgy a vezetés, mint a csapatok hangulata már jobban hozzáedződött a bizonytalan háborús viszonyokhoz, jobban le is lehetett küzdeni ezeket a kóros idegizgalmakat. Ütközetek vészes kísérői voltak a vonathál beállott pánikok. A vonat legénysége jórészen, különösen a háború elején polgári bevonulatkából állott, a végtelen hosszú kocsisorokat alig lehetett ellenőrizni. Elég volt egy kedvezőtlen, de futótűzként továbbterjedő rossz hír veszített csatáról, kozákról, visszavonulásról, hogy a megrémült kocsisok megeresztett kantárszárral vagy legtöbbször elvágott szíjazattal rohanjanak hanyatthomlok visszafelé.

Az Osztrák-magyar monarchia legismertebbé vált ilyen szomorú eseménye a hírhedt satanowi pánik volt. Még a legutóbbi évek hírlapirodalmában is szellőztették ezt a szerencsétlen históriát és bűnbakot kerestek, aki a pánik okozója volt. Nagyon sok, mindmáig is felderítetlen részlete maradt ennek a tragikus kimenetelű, augusztusvégi napnak, amely késő nemzedékeket is bizonyára foglalkoztatni fog még.

Talán nem lesz érdektelen, ha alábbiakban Ferjentsik gy. tbk. úr tanulmányából vett leírás alapján röviden ismertetem a tömegpánik keletkezését:

Az 5. lovashadosztály 1914 augusztus 17-én az orosz határon kedvezőtlen kimenetelű ütközet után vonult vissza Satanow, illetőleg a kozinai tábor felé. A visszavonulás érzete mindig bizonyos izgatottsággal jár. Itt a háború elején ez a hangulat elsősorban a lovashadosztály vonatrészeinél lassanként csendes rettegéssé változott át. A polgári (kocsisok egy része a délután kezdődő sötétség leple alatt járműveit cserbenhagyva, lövőkkel együtt megszökött. A lovak nélkül maradt járművek eltorlaszolták a menetvonalat, amelyen pedig a visszavonuló lovasezredek csapatrészei igyekeztek. Közben teljesen besötétedett és a torlódás következtében a dandárok és ezredek egymás között összevissza keveredve alig jutottak tovább.

A koromsötét késő esti órákban a lovasság századokra, sőt helyenként még szakaszoknál is kisebb csoportokra szétszakadva, különböző menetvonalakra tévedt. Léadott, de értelmetlenül továbbított parancsok a zűrzavart csak fokozták. Az összekevert csapat- és vonatrészek teljesen kimerülve már fejvesztés felé irányuló hangulatban tódultak Satanow felé. Az egyik dandárparancsnok a községben várható torlódást elkerülendő, észak felé akart dandárjával kanyarodni, de ezredei elvesztették egymás között a kapcsolatot és toronyiránt vágtak neki a sötétségnek.

A községbe jutott csapatok továbbmenetelés helyett megállottak és elzárták így az utánuk jövők útját is. Legnagyobb tolongás a község főutcájának kútjánál volt, ahol mindenki inni akart.

Körülbelül esti 10 óra lehetett, amikor az egymástól mozdulni sem tudó több oszlopban összeszorult lovak és járművek között a főutca felől lövés dördült el, melyet gyors egymásutánban több lövés követett. Nem lehetett látni, honnan és kik lőttek. Az egyes lövéseket csakhamar sorozatos tüzelés, egyik utcából a másikba követte. A fejvesztettség első pillanatában mindenki azt hitte, hogy a házak kozákokkal vannak tele, akik az ablakokból puskáznak az utcákba szorult emberekre és lovakra. A felhördülő és jajgató áldozatok pillanatok alatt általános tömegrémületet okoztak. Örjöngő emberek, vérükben fetrengő lovak tetézték be az irtózatosságot. A lövöldözés egészen a hajnali szürkületig tartott és a véres veszteség az utcákba szorult lovasszázadoknál és lovasütegeknél meghaladta az állomány egynegyedrészt is.

Máig sem lehet tudni, mi volt a lövöldözés oka. Valóban orosz katonaság rejtőzött-e a satanowi házakban vagy pedig felbérelt lakosság rendezte e tömegmészárlást? Tény, hogy később kiküldött mentőosztagok hosszú kutatás után is Satanowot teljesen kiürítve találták. Sem orosz fegyverzet, sem orosz kilőtt töltényhüvelyek nem voltak feltalálhatók. Kézenfekvő az a feltevés is, hogy az egész pánikot egy huszárnak vagy ulánusnak véletlenül elsütött karabélyája okozta és a vak-sötétben az egyes osztagok egymásra lövöldöztek.

Még napok múlva is szállingóztak a kozinai táborba megrémült, feldúlt arcú katonák, akik a rémület hatása alatt hanyatthomlok elmenekültek.

Nem volna tehát orvosszere ennek a csapatok gyors bomlását előidéző lelki veszélynek? Nincs arra mód, amelyel pánikok kitörését meg lehetne akadályozni?

Ahogy a megáradt folyó gátak hiányában egész partvidékeket önt el, vagy a ragály, amely megelőző intézkedések hiányában feltartóztatás nélkül szedi áldozatait, úgy emberfeletti küzdelem az, ha szembe akarunk szállani a tömeg már kitört pánikhangulatával. De a kitörni készülő folyó útját is lehet gátakkal szabályozni és lappangó kórok csiráit is el lehet fojtani célszerű óvintézkedésekkel. Így kell pánikszerű tömegkitörések és így kell a harcér e lelki ragálya ellen is védekezni.

Láttuk, hogy tömegrémület ellen az akaraterő, bátorság és értelem együttes működésére, lélekjelenlétre van szükség. Nem mindenki rendelkezik egyforma lélekjelenléttel. De ha sokszáz rémületbe esett ember között csak egy pár akad, aki nem veszti el a fejét, akkor példaadásuk vészes következményeket háríthat el.

A háború erre nézve is szolgáltat kielégítő példákat.

1916 októberében a gimesi szoroson túl levő határterületen, Agasu környékén egyik hadosztályunk állott harcban a románokkal. A csapatok a Trotos-patak mindkét partján támadáshoz csoportosultak. Váratlanul a csapatok balszárnyát erősebb román különítmény kerülte meg és megtámadta Agasuban a vonatot és az ott éppen étkező tüzéséget. A járhatatlan utakon meglepetésszerűen felbukkant ellenség az első pillanatban váratlanul zavart, majd kis híján teljes pánikot okozott. Katonáink és a sikertől felbőszült románok között elkésredett kézitusza fejlődött. A románok egyidejűleg az arcvonal ellen is támadtak úgy, hogy a 19. dandár e kétirányú támadás következtében válságos helyzetbe került. A helyzetet a hadosztálytartálékban állott 29. gya-

logezred részei mentették meg, melynek legénysége az egymásután befutott vész híreknek hitelt nem adva, az arcvonal mögött merészen megtámadta a már-már győzelemre jutott ellenséget. A saját csapat beavatkozása nemcsak a végleges tömegpánik kitörését akadályozta meg, de újabb dicsőséget hozott a magyar fegyvereknek, mert az egész átkaroló román csoport parancsnokával együtt fogságba került. Agasu neve a magyar hadtörténelem legszebb lapjai közé tartozik.

A satanowi pániknál is megmenekült az a lovasezred, amelynek dandárparancsnoka a helyzetet megelőzőleg felismerve, nem a községbe vezette az ezredet, hanem a kozinai tábor felé kanyarodott el. E parancsnok még akkor sem vesztette el a fejét, amikor a táborot biztosító gyalogság a sötétben menetelő lovasezredet a satanowi tüzelés hatása alatt ellenségnek tartotta és tűz alá vette. A végzetes tévedésben a dandárparancsnok az összes hamarjában előtalálható kürtösökkel díszmenetet fuvatott, mire a szemben lévők is felismerték a saját csapatot és a lovasezred aránylag rendben jutott a táborba.

Azt jegyezzük meg tehát magunknak mindebből, hogy tömegkitörésekkel szemben elsősorban lélekjelenlétre, önuralomra és higgadt megfontolásra van szükség békében és háborúban egyaránt. Fokozottan szükséges tehát, hogy azok, akiknek kezére emberek, tömegek sorsát bizzák, lélekjelenléttel és önuralommal rendelkezzenek. Láttuk, hogy békében a veszély és bizonytalanság, háborúban pedig csekély izgalom befolyása is elegendő ahhoz, hogy vakrémület keletkezzék. De azt is megtanulhatjuk, hogy erőslelkű vezetők vagy erős egyéniségek hidegvére gátat vethet az eseményeknek.

A cigányokról.

Írta: TISZA MIKSA ny. rendőrfőtanácsos.

A bánokszentgyörgyi 1931 október 25-i vérengzés a cigányügy rendezését, mely már annyiszor aktuális kérdés volt, ismét előtérbe helyezte. Ismét a kőbör-cigányok támadtak meg két békés kisgazdát, akiket véresre vertek és az egyiknek a kezét is eltörték. A falusi legények összeálltak és fegyveresen a cigánykaraván ellen indultak, hogy bosszút álljanak a cigányokon, akik az utóbbi időben állandóan károsították a gazdákat állat- és egyéb lopások által is. Miután a cigánykérdéssel évtizedek óta foglalkozom, indíttatva érzem magam, hogy a cigányokról feljegyzett adataim lényegét, mint időszerű tudnivalókat és ezzel kapcsolatban a cigánykérdés megoldására vonatkozó egyes alapelveket a közérdek figyelembevételével az alábbiakban közreadjam.

A Magyarországon élő cigányok három kategóriába tartoznak és pedig:

1. zenészcigányok;
2. kőbör-cigányok;
3. letelepült s rendszerint a falu vagy város végén lakó, úgynevezett vályogvető cigányok.

A kőbör-cigányok, de a vályogvető cigányok is a közbiztonságnak állandó veszélyeztetői, letelepítésük, helyhezkötésük és ellenőrzésük a magyar közigazgatásnak eddig még meg nem oldott régi problémája.

A cigányok Indiából származnak és az egész földön elterjedt kőbör nép, számukat 5 millióra becsülik; ennek negyedrésze Európára esik. Érdekes, hogy

Franciaországban a bohémien (cseh) nevet adták nekik, mivel oda Csehországból kerültek és a magyar-cseh királytól nyert leveleket mutatták fel. A német-alföldiek ungern-nek nevezték, mivel Magyarországból mentek oda s így tovább. Nálunk néha Faraó népnek nevezik őket, célzással egyiptomi származásukra.

Amikor a cigányok Európába jöttek, őshazájukról már mitsem tudtak, mert évszázadokon át vándoroltak, mielőtt Európába jöttek. Őshazájuknak az afrikai Zengitara, vagy Singura mezopotámiai várost tartják, többen Zugius nevű kaukázusi néptől, mások a szaracénusoktól származtatták. Kelpius erdélyi szász tudós amoritáknak, Wagenteil német író a XV. században német-zsidóknak tartotta, kik a XIV. századbeli zsidóüldözés következtében elbujdostak.

Hazánkban szabadalmat és ajánlólevelet nyertek Zsigmond királytól, majd Báthory fejedelemtől. Mint tudjuk, magyar ember volt, aki a cigányok indiai eredetét bizonyította. „Anzeigen aus den sämmtlichen Erbländern“ című bécsi folyóirat (1776, 87. l.) közleménye szerint Vályi István (Komárom vármegyében ref. lelkes volt), midőn a leideni egyetemen tanult, malabári (előindiai) fiatalemberekkel ismerkedett meg s észrevette, hogy ezek anyanyelve hasonlít a cigányokéhoz. Felhasználta az alkalmat s több mint ezer malabári szót följegyzett s megtudta, hogy Malabár egyik tartománya Cigania nevet viselt. Midőn Vályi visszatért, malabári szójegyzékét felolvasta a győri cigányoknak s azok majdnem minden egyes szó értelmét tudták. Grëllmann és Poott válaszolt Vályi nagyszavú levelére és igazolta a cigányok indiai származását. A cigányok tehát Indiából jöttek. Mikor és mi okból hagyták el hazájukat, nem tudjuk. Mikolich szerint soká időztek Eván (fennsík Ázsiában, az Indus, a Tigris, a Turan, a Perzsa-öböl és az Arab-tenger közt) vidékén, ezt bizonyítja nyelvük perzsa és örmény eleme. Egy részük aztán Szírián át Észak-Afrikába vándorolt, a nagyobb rész pedig Frigián át Görögországba került, hol ismét évszázadokon át vesztegelt, míg elárasztotta Közép-Európát. A XIV. század második felében a korfui oklevelek már említik a cigányokat a frank bárók szolgálatában. 1386-ban Korfu szigetével együtt a velenceiek birtokába került a cigányhűbér is, ekkor jöttek Oláhországba, innen 1415-ben, midőn ez török vazallusság lett, Magyarországba.

Közép-Európában barátságosan fogadták a cigányokat, mert az üldözések idején, a hatvani országgyűlésen, 1525-ben, cigányzenészek voltak fölfogadva. A török kiűzése után, a lakosság gyér lévén, Mária Teréziának 1761. és 1763. rendelete értelmében a cigányokat a Bánságban kezdték telepíteni. Később József császár (1783) eredménytelenül kísérletezett velük. A törvényhozás is foglalkozott a cigánytelepítés ügyével: számos tervezet, törvényjavaslat is látott napvilágot, de az ügy még mai napig sem nyert megoldást. A magyar belügyi kormány is sokat foglalkozott a vándorcigányok letelepítésének kérdésével s 1907-ben kormánybiztost nevezett ki Joanovich Sándor személyében. A legsikeresebb telepítési kísérletet József nádor tette, ki egész vagyont költött a kisjenői cigánytelepre, de a siker itt is elmaradt, egyrészt azért, mert a megyei hatóság állítólag nem támogatta a kísérletet. Másrészt azért, mert a főherceg gyakran tett engedményeket az elengedhetetlen fegyelem rovására.

A cigányoknál dívó szokásjog szerint a vajdának hatalma volt csapatának bármely tagját száműzni. Az ily száműzött azután beállott napszámosnak s valamely faluban megtelepedett. A jobbágyság idejében földesuraknál talált menedéket s utóbb paraszttá lett. A sátoros cigányok fenntartották a régi törzsekre való fölosztást, külön vajdáikat mindamellett szorosabb kapocs nem fűzi egymáshoz. A vajdának egykori hatalmából fennmaradt az a joguk, hogy házasságot engedélyeznek vagy megengedik a hitetársak elválását, sőt kisebb eseteknél testi büntetéseket szabnak ki. Az egyes törzsek kisebb csapatokban külön kóborolnak s csak a tél beálltával találkoznak a közös telepen, hol barlangokban vagy primitív kunyhókban töltik a telet. Ilyen téli telepeken tartják a nagygyűlést, melyen közmegegyezéssel határoznak a fontosabb ügyekben. E gyűléseken legtöbb szavuk van az úgynevezett szájbídsoknak (előjáróknak), mint az egyes nemzetségek főnökeinek.

Miután ugyanegy cigánytörzs tagjai vándorlásuk idején egyes csapatokra oszlanak, tájékozásul bizonyos jeleket hagynak az utak mentén, melyekkel vándorlásuk irányát és a fölmerült egyes híreket közlik. Ősrégi jelek ezek, melyeket Európa vándorcigányai egyaránt ismernek. Minden törzs az általános jelek mellett törzsjelet is használ s e vándorjelek mellé még időszámítási jel is járul. Keresztutakon, magányosan álló fákra vagy hidak mellett állítanak ilyen vándorjeleket, pl. három mellékágra oszlott galyat földbe szúrnak vagy az útszéli fa oldalára bizonyos számú rovást metszenek, rongyokat akasztanak stb.

A cigányok hite szerint az asszonyok fermészet fölötti erők birtokában vannak, melyeket vagy maguk szereztek, vagy anyjuktól örökölték. Az olyan hetedik leány, kinek anyja még nem szült fiúgyermeket, pl. látja az elásott kincseket, a szellemet stb. A varázsló asszony mesterségére csak saját leányát oktatja, aki véröröklés folytán arra alkalmas. A varázsló cigányasszonyok másik fajtájának varázsló botja is van, melynek birtokosát nem bántathatják a rossz szellemek. A varázsló cigányasszonyok tudományát mindenekelőtt társaik veszik igénybe, de a falusi nép is szívesen folyamodik hozzá.

Miklosich szerint a volt osztrák-magyar monarchiában élő cigányok szójárásában hét fő osztályt lehet megkülönböztetni. Az első osztályba tartoznak a magyar vidéken letelepedtek, ezek közt a legtöbb zenészcigány; másodikba a magyar Kárpátokban letelepedett tót cigányok s így tovább.

Cigányzenészekről Magyarországon csak a XVII. század óta tudunk; a régi magyar udvarok zenészei közt, noha a cigányok, mint azt már említettem, a XV. században vándoroltak be, nem voltak cigányok. Czinka híres cigányzenész a XVII. század második felében tűnt fel; őt és két fiát tartják a Rákóczi siralma, Rákóczi kesergője, Rákóczi búcsúja stb. szerzőinek, állítólag II. Rákóczi Ferencet Rodostóba is elkísérték, ahol az öreg Czinka meg is halt.

Jókai a „Szeretve mind a vérpadig“ című regényében tesz említést egy Czinka Panna nevű tehetséges zenész cigányleányról; állítólag az öreg Czinkának unokája volt. De már a XVIII. század végén egészen a cigányok kezébe került a magyar népdalzené művészete. Minthogy már a XIX. században

úgyszólván kizárólag ők voltak a magyar dalok zenei előadói, könnyen abba a tévedésbe eshetett a közönség, hogy a magyar zene cigányzene; ez vitte tévútra Liszt Ferencet is. A cigányok seholsem tudtak annyira hozzásimulni a nemzeti szellemhez, mint Magyarországon és ennek kiváló tanúi voltak azok a híres cigányzenészek, kik részint játékuikkal, részint szerzeményeikkel nevüket megörökítették.

A régi betyárvilágnak, a Rózsa Sándorék (Bogár fiúk, Savanyú Jóska stb.) garázdálkodásának a m. kir. csendőrség felállítása vetett véget a múlt század nyolcvanas éveinek közepén. A bakonyi haramiák kézrekerültek; kapcabetyárok és szegénylegényekkel mindazonáltal a kilencvenes évek elején is találkozunk az Alföldön, de ezekkel is hamar végzett a csendőrség.

A romantikus betyárvilág végleges letűnése után egy új rém, a kőborcigányok hada kezdte a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztetni. A vándorcigányok rablásai, lopásai és egyéb gaztettei sok esetben a régi betyárvilág alakjainak rovására íródtak, ami abban az időben igen könnyen megesett, mivel a nyomozó hatóságok és azok közegei primitív eszközökkel dolgoztak és nem is hatottak a dolgok mélyére; a kiderítetlen közbiztonsági zavarok elkövetését egyszerűen a bakonyi haramiákra fogták.

Habár a m. kir. csendőrség a vándorcigányokat szigorúan ellenőrizte és őrskörletéből kizavarta, mégsem akadályozhatta meg a szórványosabban előforduló közbiztonsági zavarokat, mert tételes törvény hiányában a cigányügy kezelése tulajdonképpen az az őrsparancsnok saját iniciatívájára volt bízva, utalva, aki a legjobb belátása szerint eljár az őrskörletében talált vándorcigányokkal szemben. Erőskező őrsparancsnok fenti eljárással elérte, hogy a kőborcigányok úgy kerültek őrskörletét, mint az ördög a templomot, vagy még jobban... Persze, ez nem általános jellegű megoldás!

A dánosi rablógyilkosság 1907-ben nagy felháborodást váltott ki az egész országban. Ugyanis az történt, hogy a vándorcigányok meggyilkolták a dánosi útszéli kocsmá négy lakóját, a pénzt magukhoz véve, felgyújtották a kocsmá épületét, hogy a bűnjelét megsemmisítsék. Ezen vakmerő bűntény az akkori belügyminisztert arra indította, hogy cigánykormánybiztos kinevezése iránt a kellő lépéseket tegye, mint azt már fentebb említettem; adatokat is gyűjtöttek a cigányügy rendezése céljából. De az egész nekibuzdulás csak szalmaláng volt: hamar elmúlt. A vándorcigányok pedig tovább garázdálkodnak, mint azt az október 25-i bánokszentgyörgyi eset is mutatja: félelmetesen veszélyeztetik a személy- és vagyonbiztonságot.

A letelepedett faluvégi cigányok, akik főképpen vályogvetéssel foglalkoznak, szintén veszélyesek a közbiztonságra és a m. kir. csendőrség, illetve rendőrség szigorú ellenőrzése alatt állanak. Ezek mindazonáltal kisebb jelentőségű bűncselekményeket követnek el és ritkán vetemednek nagyobb bűntettek elkövetésére. Már nem oly vadak, mint a kőborcigányok, akik ide-oda vándorolva, a szabad ég vagy sátor alatt töltik nyáron idejüket, azért sátoros cigányoknak is nevezik őket.

A faluvégi cigányok annyiban különböznek a kőborcigányoktól, hogy nem hagyják el faluvégi kunyhóikat, mindazonáltal ők sem képesek az asszimiláció terére lépni. Ennek is megvan az oka, amit

nyomban látni fogunk, ha az érem másik oldalát nézzük.

A Magyarországon területén élő cigányok — a zenészeket kivéve — megtartották ősi állapotukat. Egyik részük szekereken barangol az országban s tetszése szerinti helyen üt sátrakat, ahonnan az élet- és vagyonbiztonság ellen, mint azt a bánokszentgyörgyi esetről most látjuk, intéz támadásokat s mire a hatósági közegek a helyszínére érkeznek, már hetedhét-országon is túl járnak. A másik részük, mint már láttuk, a falvak végén telepedett meg s ritkán városok végén; ez onnan van, hogy a falvak alacsonyabb fokú művelődése jobban felel meg kezdetleges kultúrájú igényüknek, mint a fejlettebb városi haladás.

Hogy a cigányok — a zenészeket kivéve — napjainkban is a fentebb leírt ősi állapotban közöttünk élnek, annak bizonyára nem ők, hanem a magyar társadalom az oka. Az illetékes tényezők eddigelé kevés komolyságot mutattak a cigánykérdés megoldására, csak egy brutálisabb közbiztonsági zavar alkalmával történtek némely látszólagos intézkedések. Ez az erőltetett buzgalom azonban csak addig tartott, míg a napisajtó foglalkozott az esettel; ilyen eset volt a már említett dánosi eset is. Azonban a bánokszentgyörgyi eset is több emberéletet követelt a cigányügy rendezetlensége miatt. A jelenlegi szomorú eset igen tanulságos kórkap, mely előtt meg kell állnunk és jól szemügyre vennünk. Ez a kép azt mutatja, hogy a kőborcigányok gondtalan, dologtalan gyöngyvetésének véget kell vetni s kényszeríteni kell őket rendes foglalkozás és állandó lakás vállalására. A cigánykérdést eddigelé tizedrangú feladatnak tekintették és ha mégis szóba jött, kézzel legyintették: „Ráérünk még!” Meg kell érteni, hogy a cigánykérdés megoldása nemcsak anyagi áldozatot követel, mely tulajdonképpen jövedelmethajtó befektetést jelent, mert a cigányügy rendezésével békés, dolgos adófizetőket nevelünk a magyar hazának, másrészt olyan szolgálatot teszünk a cigányok asszimilálásával a civilizációnak, mely bizonyára a külföld előtt is elismerésre fog találni s így erkölcsi haszonnal is jár. A napisajtó, miután tapasztalta, hogy a kőborcigányok ügyével hiába foglalkozott évtizedeken át arra mutatva, miként volna lehetséges az országban szabadon kőborló, bűncselekményt bűncselekményre halmozó félvad indiánokat a társadalomba beolvasztani, ezúttal a legújabb, a bánokszentgyörgyi esetet, melyet a vándorcigányok előidéztek, csak regisztrálta.

Hogy a cigánykérdés a sürgősen megoldandó állami teendők közé tartozik, kézenfekvő. A cigányügyet végrevalahára, bátor kézzel úgy kell megoldani, hogy megalkotjuk a cigányügy rendezéséről szóló törvényt, melyben kimondjuk, hogy a hivatásos cigányzenészeket kivéve, minden kőbor- és faluvégi vályogvető cigánycsecsemőt gondozás végett 193...-tól kezdve az állami gyermekmenhelynek adnak át. A gyermekmenhelyek a rájuk vonatkozó szabályok értelmében járnak el és a cigánycsecsemőkből szorgalmas földművelőket, ügyes iparosokat és tisztességes háztartási alkalmazottakat fognak nevelni a magyar államnak. Ötven év múlva a kőborcigányok romantikus gyöngyvetése már csak a történelemben, a népmesében fog élni. A személy- és vagyonbiztonság terén pedig, főleg a falvakban és a tanyákon lényeges javulást fogunk észlelni, miáltal a jólét is érezhetőbb lesz...

Both András tiszthelyettes.

A brassói kerület állományából önként jelentkezés folytán már 1914 szeptemberében a harctérre került. A marosvásárhelyi huszonkettes honvédek között végigküzdötte úgyszólván az ezred minden harcát.

A nagybocksói harcok következtében 1914 októberében visszavonulni kényszerült ezred a Fehér-Tiszán való átkelés közben súlyos veszteségeket szenvedett. A folyó árja igen sok honvédet elsodort. Both tiszthelyettes — akkor őrmester — életének kockáztatásával több bajtársát mentette meg a biztos haláltól. A megmentettek között volt dr. Bilek Rezső hadnagy, zászlóaljsegédtiszt is. De hasznát vette ez alkalommal a zászlóalj a terep ismereteinek is. Zászlóaljparancsnoka azt írja róla: „Ezen visszavonulás alkalmával Both András őrmester példás szolgálatokat végzett tájékozottsága és felderítéssel és lényegesen elősegítette zászlóaljunk megmentését és harcokészültségét.”

November hó 1-e körül csapataink az oroszokat Kolomeaig szorították vissza. A Kolomea körül folyó harcok alatt több sikeres felderítő szolgálatot teljesített. A többiek közt megállapította a kolomeai állomás közelében lévő ellenséges tüzérség pontos helyét és így lehetővé tette annak megsemmisítését, illetőleg elűzését. Ezért nyilvános dicséretben és pénzjutalomban részesült.

A november 6—7 körül a Delatyn mellett lefolyt harcokban Bakk főhadnagy ideiglenes zászlóaljparancsnok több fontos parancsát közvetítette az első vonalba. Ez alkalommal összeszedte a szétszórót legénységet s azal együtt maga is részt vett a támadásban. Ebben az időben még nem igen osztogatták a jelvényes kiüntéteket s így Both őrmester megint csak dicséretben részesült.

A későbbi harcokban mint szakaszparancsnok harcolt eredményesen. Ebben a minőségben azonban nem sokáig hagyták meg. Ha ugyanis fontosabb felderítő szolgálatról volt szó, mindig Both őrmestert vették elő. Felderítő szolgálathoz fűződik legeredményesebb harctéri tevékenysége is.

Az eset a Mikulicin melletti harcok alatt történt. Mint felderítő és hírszerző járőrparancsnok, járőrét hátrahagyva, Mikulicin községben pontosan megállapította azt a házat, amelyben az ellenséges magasabb parancsnokság és a tisztiiékező volt. A jelentést Mina Alajos vezérkari ezredes, dandárparancsnokhoz továbbította, aki Both őrmestert magához rendelte s útmutatása alapján megindult a tüzérségi tűz. Három teli találat után az épületből csak 2—3 orosz tisztnek sikerült megmenekülnie.

Both őrmestert e tényéért a 2. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

CSENDŐR LEKSZIKON.

1. Kérdés. A Szut. 503. pontjának 2. és 3. bekezdése a fiatalkorúak által elkövetett kihágások ügyében teendő feljelentésekről szól s megkülönböztet olyan kihágásokat, amelyek általában közigazgatási hatáskörbe tartoznak, mégis a fiatalkorúak bíróságánál, tehát a rendes bíróságnál jelentendők fel, valamint olyan közigazgatási hatáskörbe tartozó kihágásokat, amelyeknél nem kell a hatásköri szabálytól eltérni, ha fiatalkorú követi is ezeket el. Megjelölhető-e pontosabban a határvonal a kétféle eljárás alá tartozó kihágások között?

Válasz. A határvonal pontosan megjelölhető, mert csak néhány olyan kihágás van, amely miatt a rendes bíróságnál (a fiatalkorúak bíróságánál) kell feljelenteni a fiatalkorúakat, egyébként pedig változatlanul marad a közigazgatási hatóság hatásköre fiatalkorú gyanúsítottal szemben is.

Az a néhány kihágás, amelyet fiatalkorú egyén gyanúsítása esetén a közigazgatási hatóság helyett a rendes bíróság (fiatalkorúak bírósága), bírál el, a következő: 1. 1913:XXI. t. c. 1. §. (közveszélyes munkakerülés kihágása), 2—4. A kbtk. 66—68. §-aiba ütköző koldulás kihágása. 5. A kbtk. 70. §-ába ütköző, kártító rendelet megszegésével elkövetett közbiztonságellenes kihágás.

Megjegyezzük itt, hogy a közigazgatási hatóság, általában a rendőri büntetőbíróság nem fiatalkorúak bíróságaként jár el fiatalkorúak bűnügyeiben, mert ez az elnevezés csak a rendes bíróságot illeti. A rendőri büntetőbíróság is azonban tartozik figyelembe venni az eljárásnál a fiatalkorúakon való bíraskodás szabályait az 1913:VII. t. c. értelmében. Ily megszorítással kell tehát érteni a Szut. 503. pontjának 3. be-

kezdésében foglalt ama kifejezést, amely a rendőrbírószéket, mint a fiatalokúak bíróságát említi.

2. Kérdés. Egy vidéki őrsállomáson panaszt tesznek amiatt, hogy a gyanúsított nyitott ablaknál éjjel 11–12 óráig működésben tartja rádiókészülékét, sőt a rádiót hallgató társaságával nótázásba is fog. Törvényszerű tilalomba ütközik-e a gyanúsított magatartása?

Válasz. Országos érvényű, egységes jogszabály nincs a lakosság éjjeli nyugalmát zavaró cselekmények megtorlására vonatkozólag. Ez a kérdés eddig többnyire helyhatósági szabályrendeletben nyert elintéztet. Az őrs ismerje tehát meg az állomáshelyén érvényes helyhatósági szabályrendeletek intézkedéseit, mert még számos olyan rendészeti kérdés van, amely csak egyes helyhatósági szabályrendeletekben van szabályozva.

3. Kérdés. A szőlőhegyen magánosan álló présház kigyulladt. Emberi élet vagy mások vagyona veszélyben nem forogott. A présház oltásához kivonult tűzoltók egyikének leveletett s a helyszínén félretett kabátjából a gyanúsított 10 P-t ellop. Egyszerű vagy minősített tolvajlásról van-e szó?

Válasz. Minthogy a szőlőben magánosan álló présház egésze közveszedelemnek nem tekinthető, sőt a tűzvész fogalmát sem meríti ki a szó büntetőjogi értelemben, mert mások életére és vagyonára nagyobb veszedelemet nem idézett elő, az itt történt tolvajlás nem minősül a Btk. 336. §-a 5. pontja, hanem csak a lopott tárgy értéke szerint.

4. Kérdés. A gyanúsított bosszúból, mert a sértett őt szolgálatából elbocsátotta, éjjel behatolván annak lakására, az alvó sértettet megöli. Ugyanakkor a sértettnek feleségén erőszakos nemi közöszlést hajtott végre. Két különálló bűnvádi felelősségről van-e itt szó, avagy az enyhébben büntetendő cselekmény beleolvad a súlyosabbba?

Válasz. Szó sem lehet arról, hogy a két cselekmény összeolvadjon s a gyanúsított csak az egyik, a súlyosabban büntetendő cselekmény (gyilkosság) miatt vonassék felelősségre, hiszen mindegyik cselekményre külön határozta el magát, térben és időben egymástól külön végrehajtás tárgya volt mind-egyik cselekmény, egyik a másikkal összefüggésben sínes, hiszen sem egyik, sem másik cselekménynél nem volt arra semmi szükség, hogy ha az egyiket elkövetik, a másikat is el kelljen követni. Itt tehát az úgynevezett anyagi halmazat esete forog fenn.

Kivételesen válaszolunk erre a kérdésre, de mint már annyiszor, most újra hangsúlyozzuk, hogy a csendőrnek teljesen felesleges ilyen jogelméleti kérdésekkel foglalkoznia, mert az anyagi és eszmei halmazat kérdéseinek boncolása kizárólag az ítélőbíróság feladata. A csendőr tehát akkor szolgálja az igazságszolgáltatás érdekeit, ha az eléje kerülő bűncselekmények esetleges halmazában vagy tömkelegében minden egyes bűncselekmény tényálladékat önállóan deríti fel, mert csak ilyen eljárás mellett teljesítheti a bíróság kellő alapossággal a feladatát. Ha azonban már a csendőr is bűncselekmények jogi egybeolvadásával és a bűnvádi felelősség terének esetleges korlátozásával foglalkoznék, ezzel átelné hatáskörét, szakszerűtlen eljárást tanúsítana s megfosztaná a bíróságokat attól a lehetőségtől, hogy a tényállást minden apró részletében megismerjék. Ne komplikáljuk szándékosan a tudományunkat és a feladatunkat, éppen elég nehéz az úgy, ahogyan van: egyszerűen is.

5. Kérdés. A vadász saját területén megsebzí a vadat, de a vad halálos sebével a szomszédos, idegen vadászterületre még át tud menekülni. Itt a vad elhull. A vadász utána megy és az elhullott vadat magához veszi. Tilos cselekményt követett-e el?

Válasz. A vadász az általa meglőtt vadon pusztán a lövés tényével még nem szerzett tulajdonjogot, mert ehhez az is kellene, hogy a vadat hatalmába kerítse. Minthogy a megsebzett vad idegen vadászterületen hullott el, ahol pedig a vadásznak vadászni joga nincsen, nincs módjában az elhullott vad tulajdonjogát megszerezni. Ha mégis hatalmába keríti az így elhullott vadat, megsérti az idegen vadászterületen tulajdonjog szerzésére illetékes személy jogait. A cselekmény a fennálló gyakorlat értelmében kétféle elbírálásban részesül. Ha a vadász teljes felszereléssel megy át az idegen vadászterületre, az ú. n. egyszerű orvvadászat tényálladéka létesül (V. T. 26. §.), ha pedig vadászati felszerelés nélkül hozza el onnan valaki az elhullott vadat, a Btk. 365. §-ába ütköző jogtalan elsajátítás vétsége valósul meg.

A V. T. 17. §-a kifejezetten megtiltja, hogy a sebzett vadat idegen területen üzzék. Ha az üzést kutyák végzik idegen területen, az érdekelt vadászatra jogosult által elfoghatók s gazdáiktól kártalanítás követelhető, aminek megtörténteig a kutyák zálogba visszatartathatók.

Sebzetten idegen vadászterületre menekült s ott kimult vadakról a szomszéd terület jogosítottját értesíteni szokás, hogy a vad kárba vesztésének elejét vegyék.

6. Kérdés. A járőr a tűzrendészeti szabályrendeletbe ütköző kihágásokat fedez fel 10 különböző háztulajdonos terhére. Hány esetet kell itt előfordulni s kiderítettnek tekinteni?

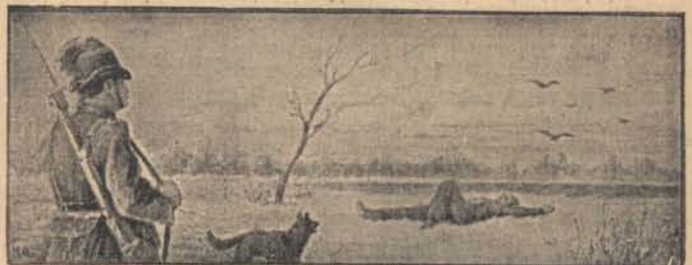
Válasz. A 10 különböző háztulajdonos terhére feljelentés tárgyává tett kihágás egymástól független tényálladék, tehát nincs ok arra, hogy ezeket a kihágásokat összeírjuk s egységes feljelentés tárgyává tegyük csak azért, mert egy és ugyanazon közérdek sérelmét foglalják magukban. Különben is a közigazgatási hatóságnak minden egyes esetet önállóan, egyéni felelősség alapján kell elbírálnia, mindenképpen helyes tehát, ha az egyes eseteket egymástól elkülönítve kezeljük s külön feljelentés tárgyává tesszük.

7. Kérdés. Milyen kihágást követ el az a cséplőgéptulajdonos, aki a cséplőgép mellett hasznavehetetlen fecskendő tart?

Válasz. Szorosan a cséplőgép használatára fennálló rendszabályok tűzrendészeti szempontból csak azt írják elő, hogy a tüzelő és szikrafogó szerkezetnek kifogástalannak kell lennie, a kihulló salaknak pedig vízbe kell kerülnie s ha a hamuláda nem volna ilyen szerkezetű, megfelelő nagyságú gödröt kell ásni s azt vízzel megtölteni. (44.200. B. M. 1924. sz. rend. 13. §-a.)

A községi előjáróság azonban köteles szigorú ellenőrzést kifejteni abban az irányban, hogy a cséplés idején a szérűn a tűzveszedelem lehetőleg elkerültesse, vagyis hogy az ú. n. kazalfecskendő és egyéb tűzoltószerek és eszközök használható állapotban rendelkezésre álljanak tűz kitörésekor. Joga van e tekintetben tilalmakat és rendelkezéseket kiboocsátani.

Ha a csendőr azt tapasztalja, hogy az ú. n. kazalfecskendő használhatatlan, azonnal kérje fel a községi előjáróságot megfelelő intézkedésre. Ha a cséplőgéptulajdonos az intézkedést nem veszi figyelembe, vagy kiderül, hogy őt e tekintetben már a csendőr észleletekor is mulasztás terheli, az idézett belügyminiszeri rendelet 20. §-ába ütköző kihágásért kell feljelenteni a közigazgatási hatóságnál.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Perselyfosztogatás tettesének kézrekerítése.

Írta: SÁLING DEZSŐ, törzsrőmester.

Nyomozták: TÓTH LÁSZLÓ th. öpk., SÁLING DEZSŐ, CSÓKA GYÖRGY és HORVÁTH SÁNDOR őrm.-ek.

1931 július hó 28-án fél 13 órakor Csornán a Premontréi-rend egyik kanonoka a helybeli őrsöt értesítette, hogy ugyanaznap fél 12–12 óra közötti időben a Premontréi-rendház tulajdonát képező templomban a „Lourdesi Szűz Mária”-szobor előtt a falba erősített, lakattal

lezárt bádögperselyt ismeretlen egyén feltörte és annak tartalmát — 10—12 pengő aprópénzt — ellopta.

Ezen ügy nyomozására Tóth László tiszthelyettes őrsparancsnok magát, engem, Csóka György és Horváth Sándor őrmestereket vezényelte ki.

A helyszíni szemle alkalmával alaposan megvizsgáltuk a felfeszített perselyt, annak közvetlen és tágabb környékét is, de semmit sem találtunk, amiből a tettes személyére lehetett volna következtetni.

A kanonok az őrsparancsnok kérdéseire előadta, hogy a lopást Hajós Lajos* csornai lakos vette észre és jelentette be a plébánosnak aki viszont az ő tudomására hozta.

Hajós a helyszínén történt kikérdezése alkalmával előadta, hogy a mise után, mely fél 12 órakor ért véget, a templomba ment imádkozni, de akkor a templomban nem tartózkodott senki. Egy kis idő múlva zörgésre lett figyelmes. A hang irányába tekintett, s látta, hogy egy ismeretlen egyén a Mária-szobor előtt levő perselyből ötízben egy-egy marok pénzt vett ki, azt zsebetette, ami után minden egyes alkalommal körülnézett a templomban, de őt nem vette észre.

Az esetet gyanusnak találta, ezért kisietett a templomból és a 4-ik szomszédában levő plébánián bejelentette azt a plébánosnak, aki vele együtt a templomba sietett, azt át is vizsgálták, de már nem találtak ott senkit.

Őrsparancsnokom Hajóst a község házára kísérte és ott mint tanút részletesen kikérdezte. Kikérdezése alkalmával gyanussá tette magát, mivel nem tudta igazolni, hogy miért jelent meg ilyen szokatlan időben a templomban. Őrsparancsnokom parancsára felkerestem Hajós hozzátartozóit, hogy hazulról történt elmenetele célját és idejét felderítsem. Hozzátartozói kikérdezése után a gyanu még jobban reáterelődött, mert azok előadása szerint hazulról a 10 órai misére távozott, honnan háromnegyed 11 órakor haza is tért. Honnléte hozzátartozóinak nagyon feltűnt, mivel szokatlanul búskomoran viselkedett, s kevés időzés után lakásáról ismét eltávozott.

Ezután Hajós lakását elhagyva, bizalmas úton érdeklődtem Hajós és családja viszonyai és előélete után. Megtudtam, hogy úgy nevezett, mint családja jó hírnévnek örvendő és tisztességes munkája által a megélhetése biztosítva van. Egyben puhatoltam az iránt is, hogy a cselekmény elkövetése napján, valamint előző napokon a templom körül vagy a templomban nem láttak-e olyan egyént, aki gyanuba jöhetne a persely feltörésében.

Az egyik kikérdezett előadta, hogy a cselekmény elkövetése napján, midőn az utolsó miséről, fél 12 órakor, eltávozott, a templom előtt egy ismeretlen, 20 év körüli, nyulánk, hátrafésült hajú, szürke ruhát viselő fiatalembert látott ólalkodni. Ezen állítást később a plébános is megerősítette azzal, hogy az ismeretlen egyént ő is látta, de személyleírást nem tud róla adni, mert azt nem figyelte meg. Az eredményt jelentettem őrsparancsnokomnak, ki nek parancsára Csóka őrmesterrel 17 órakor az ismeretlen egyén kézrekerítésére indultam. Faluhelyen az ember mindent megtudhat a kocsmában, de ettől eltekintve, feltételeztük, hogy — vasárnap lévén — a tolvaj zsákmányát, vagy annak legalább egy részét evésre és ivásra fogja elkölteni. Birtokomban volt egy hézagos személyleírason kívül az az adat, hogy a tolvaj csupa aprópénzt zsákmányolt. Valószínűleg ezzel fizetett is — ami feltűnő — s így reméltük, hogy nyomára bukkanunk. Ezért lépteinket a kocsma felé irányítottuk.

Feltevésemben nem is csalódtam, mert az Andrassy-utca egyik vendéglőjében a tulajdonostól megtudtam, hogy az ismeretlen fiatalember nála ebédelt, egy hideg sültet, egy pohár sört és cigarettát fogyasztott, melyekért tízfílléresekkal fizetett. A tulajdonos hosszabb beszélgetés után a járőrnek elmondotta, hogy özvegy Grosznénál lakik egy hasonló külsejű egyén, nem tartja kizártak, hogy azonos azzal, akit mi keresünk.

Felkerestük Grosznét, kitől megtudtuk, hogy a fiatal ember tényleg nála lakott, de tőle a cselekmény elkövetése napján, 16 óra tájban eltávozott azzal, hogy a fél 17 órakor induló vonattal elutazik. Ufázásának célját nem közölte senkivel, pedig ő is kérdezte tőle, mert négy napi szállásdíja fizetetlen maradt.

Ezek után gyanunk már nem Hajósra, hanem a kérdéses ismeretlen fiatalemberre irányult. Grosznétől és nevelt leányától pontos személyleírást szereztünk. Különös ismertetőjelként közölték velünk, hogy az illető jobb arcán véraláfutásos, fillérnagyságú fekete pont van. Nevét, szülőhelyét vagy hozzátartozóinak lakását azonban nem tudták megmondani. Tőlük azért távozott el, mert rendetlen életmódja miatt felmondtak neki. Gyanumat ezen kijelentés megerősítette és most már biztosra vettem, hogy a tettest ennek személyében kell keresnem.

Hogy időt ne veszítsünk, autóval mentünk a helybeli vasútállomásra. A beszerzett személyleírás alapján a jegykiadótól érdeklődtem gyanúsított elutazása iránt, kitől megtudtam, hogy jelzett időben Pápa és Szombathely felé indult ki vonat. Vasárnap lévén, nagyon sok utas volt és így nem tud visszaemlékezni a leírt egyén személyére, sem arra, hogy az hova váltott jegyet. Az állomáson körülnéztem, hogy a gyanúsított egyén nem változtatta-e meg úttervét, de az ott feltalálható nem volt. Mivel az idő a vonatok beérkezéséhez mindjobban közeledett, felkértem a szolgálatot teljesítő távirászt, hogy hívja fel a pápai rendőrséget az általam bemondott egyén elfogására. Ez sem hozott eredményt, mert mire a távirat odaért, a vonat már elindult Pápáról.

Megnéztük a menetrendet, melyből megállapítottuk, hogy a Szombathely felé kiinduló vonat Csánig és Répcelak között halad. Kérésemre a távirászt felhívta Répcelakot is és megkérte az ottani pénztárost, hogy a személyleírást közölje a pár perc múlva beérkező vonat kalauzával, ki nézzen körül a vonatban, hogy nem utazik-e ott hasonló egyén.

Ezen intézkedésem meghozta az eredményt. Pár perc múlva Répcelakról, hol a vonat 13 percet tartózkodott, távirattal közölték, hogy az általam megnevezett személyleírású egyén a vonaton utazik Szombathelyre.

Mivel a Szombathely és Csorna közötti vasúti vonal mellett fekvő csendőrsöket ismerem és tudtam, hogy az alsószelestei vasútállomástól az ölbői csendőrség csupán 1.8 km távolságra van, felhívtam az alsószelestei vasúti állomást és kértem, hogy a mi nevünkben sürgősen hívja fel telefonon az ölbői csendőrséget a pár perc múlva beérkező vonaton utazó gyanúsított elfogására. Ezen tervem a lehető legjobban sikerült, mert az ölbői őrsparancsnok a vett értesülés után kocsival azonnal az állomásra hajtatott, hol gyanúsítottat, bár a vonat visszatartása

KI TUDJA?

Hogy hívják a XVI. század leghíresebb német festőjét? (Családja magyarországi származású volt.)

* A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

árán, de mégis sikerült elfognia. Az ölbői őrsparancsnok a foglyot az őrsére kísérte és onnan telefonon értesítette a mi őrsünket, hogy a csornai templomban történt persely feltörésével gyanúsított egyén a nyomozás további lefolytatására ott átvehető.

Még a cselekmény elkövetése napján, a 20 óra 15 perckor induló vonattal Ölbőre mentünk, hova 22 óra 10 perckor érkeztünk meg. Gyanúsítottat az ottani őrsparancsnokságtól átvettük, ruháját, bőröndjét átvizsgáltuk, mely alkalommal nála 188 darab 2 fillérest, 34 darab 1 fillérest, 4 darab 10 fillérest, 13 darab 20 fillérest, 2 darab 50 fillérest és 2 darab 1 pengőst találtunk, melyeket bűnjelként őrizetbe vettünk. Gyanúsítottunkat másnap, vagyis július hó 27-én a 4 óra 10 perckor induló vonattal Csornára kísértük, hova 7 óra 30 perckor érkeztünk meg.

Most már biztosra vettük, hogy a valódi tettes került kézre. Kikérdeztük a nála talált pénz holszerzésére vonatkozólag; oda nyilatkozott, hogy azt szentképekért kapta.

A persely feltöréséről hallani sem akart. Ekkor már a szombathelyi nyomozó alosztálytól is megérkezett a kért nyomozójárőr.

A gyanúsított, Hauer Lajos, az elébe tárt bizonyítékok ellenére sem ismerte be a cselekményt. Hajóssal való szembesítése után is tagadott, holott az őt határozottan felismerte. Ezért rövid gondolkodási időt adtunk neki, majd újból elébe tártuk a bizonyítékokat, mire az eddigi állítását visszavonta és előadta, hogy 1931 július 21-én érkezett Csornára. Pénze csak annyi volt, hogy Győrtől Csornáig a jegyet meg tudta váltani, hol a szállásadójánál kapott reggeliből, a színészek jóindulatú könyörödmányából és az általa árusított szentképek hozamából tartotta fenn magát. Midőn látta, hogy ilyen módon nem tud megélni, Szombathelyre akart utazni. Pénze azonban nem volt, ezért elhatározta, hogy a templom egyik perselyét feltöri. A cselekmény elkövetése napján, valamint az előző napokban több ízben megfordult a templomban, hogy lássa, melyik perselybe adakoznak jobban. Így tudta meg, hogy az említett persely legalkalmasabb a feltörésre. Meg is vizsgálta s látta, hogy a zár nagyon gyenge, melyet egy kézcshavarással le tud feszíteni.

Hétköznapon nem tudta a lopást végrehajtani, mert a templom ajtaját mise után mindig bezárták. Így 26-án, vasárnap, háromnegyed 12 órakor ismét megjelent a templomban s mivel a templomban senki sem tartózkodott, a lakatot lefeszítette a perselyről, a pénzt kiszedte, mely 12 P-t tett ki, a lakatot a templom előcsarnokában elhelyezett hősi emléktábla előtt levő virágvázába dobta, hogy azt nála meg ne találhassák.

Beismerése után a helyszínre kísértük, hol bizalmi egyének jelenlétében a perselyfeltörés végrehajtását saját, valamint Hajós előadásával megegyezően mutatta be. A persely lezárásához használt lakatot jelenlétünkben az említett helyről elővette.

Hauer Lajos a soproni kir. ügyészségnek adatott át. A soproni kir. törvényszék fiatal korát és szorult helyzetét figyelembe véve, kéthónapi fogházra ítélte.

Hauer megnyugodott és megköszönte az ítéletet, majd a tárgyaláson jelen volt kanonok felé fordult: „Bocsásson meg, főtisztelendő úr”, mondotta a megbánó bűnös, feloldozást kérő hangján.

Gyakori hiba nyomozóknál, hogy az első gyanútól nem tudnak szabadulni és csökönyösen ragaszkodnak ahhoz, hangyaszorgalommal kutatnak erőltetett bizonyítékok után, mialatt a valódi tettes nyugodtan odébb áll. Itt — nagyon helyesen — nem estek ebbe a hibába, aminek végeredményben a sikert köszönheték.

Különösen el kell ismernünk a gyanúsított kézrekerítésére megtett talpraesett erélyes intézkedéseket, melyek megfontoltságról, élénk elhatározóképességről és körültekintésről tanuskodnak. A menekülő tettes kézrekerítése érdekében aktivitást kell kifejtetni. Ezt ez a példa szépen szemlélteti.

*A legdrágább elveszíti becsét,
Ha fünek-fának színtolyan jutott.
A tiszteletnek megkülönböztetés az alapja,
Ki bárkit egyaránt megtisztel,
Senkit meg nem tisztel az.*

MOLIERE.

A csendőrség legrégibb, legmegbízhatóbb és legolcsóbb bevásárlási helye

Kedvező fizetési feltételek!

TRIBON

**RUHÁZATI RT.
BUDAPEST,
VIII. KER., ÜLLŐI-ÚT 14.
TELEFON: J. 392-85 ÉS J. 312-97.**

Egyenruhaszövetek, bélésáruk, női és férfi fehérneműek, selyem-, kötött- és szövöttárak, kesztyű, harisnya, paplan.

Külön cipőosztály!
Előleg nincs!

Hegedű-Harmonika-Trombiták,

Citera, Tambora, mindenfajta zenekari fa- és fémfuvós hangszer és **Harmonikákat** csakis megbízható, jó gyártmányokat hozunk forgalomba. **Rakóczi-tárogató** saját ta'almány. **Óvakodjunk** álgyárosok által felejltett, külföldön készült utánzatoktól. Hibás hangszereket szakszerűen javítunk. **Árjegyzéket ingyen küld az**

**ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER** kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5. (Budán).
Az egyedüli hangszergyár az országban
Több ilyen gyár nincs!

Az angyalföldi rendőrtragédia.

Külső Budapest északi felében van egy városrész, úgy hívják, hogy: Angyalföld. A neve után azt hihetné az ember, hogy olyan emberek élnek ott, kiknek szívében angyali béke és szeretet lakozik. A valóságban itt van főtanyája a bűnnek. Ezt a szűk, sötét utcák, pincékkel, lebujokkal és odokkal sűrűn teletűzdelt helyet választották főkvartélyának azok, akik csak akkor merészkednek ki az utcára, ha leszál az éj. Ezen a helyen halt hősi halált egyik decemberi hideg éjszakán, kötelességének meg nem alkuvo hű teljesítése közben, Sinkó József rendőrtörzsmester. Szembeszállt három mindenre elszánt angyalföldi fickóval, kettőt megszalasztott, a harmadikkal szemben azonban már ő maradt alul véresen, élettelenül; talán, mert téli öltözéke akadályozta a kézitusában, talán, mert megint bebizonyosodott, hogy a gyalogtiszti kard nem komoly fegyver, talán azért, mert elhangzó segélykiáltásait, mikor látta és érezte, hogy nem bír ellenfelével, vagy nem hallotta vagy nem akarta hallani a fűszerezés, akinek biztonsága és vagyona védelmében Sinkó törzsmester az életét áldozta.

Azóta a rendőrvértanút eltemették, a végtisztességadás legdíszesebb gyászpompájával bocsátották utolsó útjára. Megérdemelte, mert sammiféle dísz és pompa, semmiféle megbecsülés nem lehetett sok, amiben az embert hősi halála után részesíthetik. A gyilkos elvette méltó büntetését. Statáriális eljárás elé került és kötelet kapott.

Ha a szemet-szemért igazságának vagy a hatóság

sérthetetlenségének álláspontjára helyezkedünk, természetesen tartjuk, hogy a gyilkosnak az életével kellett Sinkó József életét megfizetnie. Kevesebb rendőr és csendőr, de — biztosan állítjuk — kevesebb betörő is halna meg, ha mindig így lenne. De tudjuk a büntetőtörvényből, hogy ezért a cselekményért, bármennyire aljas is, nem járt volna kötelet, ha nem statáriális bíróság ítélkezett volna a gyilkos felett.

Itt álljunk meg egy pillanatra. Miért van statáriális eljárás? Háborúban élünk? — ennek 13 éve vége —, miért kell még mindig a kivételes intézkedés?

Ezek a kérdések felmerülhettek és bizonyára fel is merültek sokak agyában, tehát időszerű, ha feleletet adunk. Háborúban — mert sok forog kockán — kisebb deliktumokért is fejével kell fizetnie annak, aki szembe helyezkedik az államközösség érdekével és akaratával. Normális békeidőben a cselekmények enyhébb elbírálás alá esnek, mert az elkövetett cselekmények kevésbé veszélyesek a közre. Ez általánosságban és nagy vonalakban az elv. De most fel kell tennünk a kérdést: „Valóban olyan időkben élünk-e, melyeket normális békeidőnek nevezhetünk? Nem! Sőt nemcsak, hogy nem élünk normális békeidőket, de ezek a mostani idők, ezek a súlyosan válságos évek a maguk bizonytalanságában, veszélyességében sok tekintetben felülmúlják a háborús állapotot. A szegénység nőtön nő. Rossz világot élünk. Amíg egyfelől meg vagyunk arról győződve és hirdetjük is, hogy az államnak és társadalomnak igen-igen nagy áldozatokat kell hoznia a nyomor enyhítésére és a munkanélküliség leküzdésére, addig másfelől tántoríthatatlanul ki kell tartanunk ama még fontosabb meggyőződésünk és elvünk mellett, hogy a rendet, közbiztonságot még akkor is csorbitatlanul fenn kell tartanunk, ha a bűnözés nyomában mind sűrűbben tűnedezik fel a szegénység és nyomor mágikus erejű kísérteties árnyéka. Itt most nemcsak ez az angyalföldi eset lebeg a szemünk előtt, annyiival inkább, mert a tettes már akkor is a szokásos büntetettek között volt a rendőrségen nyilvántartva, amikor még munkaalkalom nyílt minden nehézség nélkül mindazok számára, akik dolgozni akartak. Különböző is maga ez az eset a maga részleteiben elénkbe tárja annak a bűnözőnek a típusát, aki a le-

CSENDŐRTISZTEK, ALTISZTEK ÉS AZOK CSALÁDTAGJAI RÉSZÉRE 62 ÉV ÓTA FENNÁLLÓ CÉGÜNK A GAZDASÁGI NEHÉZSÉGEK DÁCÁRA IS VÁLTOZATLANUL 10 HAVI RÉSZLETFIZETÉST NYUJT!!!

Az Urak részére:

Kész öltönyök, felöltők
Hubertus kabátok és trench-coatok
Télkabátok, bundák
Öltöny- és felöltőszövetek
A H. M. új előírásának megfelelő katonai szövetek

Egyéb egyenruhaszövetek nagy választékban
Férfi fehérneműek
Pullóverek, kötött mellények
Férfi fehérneműanyagok méterszáma
Úszóruhák, fürdőköpenyek

Öltönyöket, felöltőket és egyenruhákat mérték szerint készítünk saját műhelyünkben

A Hölgyek részére:

Kész női felöltők és kosztümök
Kész női szövet és selyem, délutáni és estélyi ruhák
Pongyolák, blúzok, aljak
Pullóverek, kötött mellények és kötött kosztümök
Köpeny- és ruhaszövetek
Selymek és műselymek méterszáma
Vászonárúk, silón stb.

Úszóruhák, fürdőköpenyek
Menyasszonyi kelengyék
Ágygarnitúrák
Kész női fehérneműek
Damasztáru
Asztali készlet
Sezlóntakarók, díspárnák, szoba- és futószőnyegek

Felöltőket, kosztümöket és ruhákat mérték szerint készítünk saját műhelyünkben

WEISS GYULA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ÁRUHÁZA, BUDAPEST
IV. KERÜLET, KOSSUTH LAJOS-UTCA 18. SZÁM — TELEFON: 895-41. — FENNÁLL 62 ÉVE!

süllyedtségében, elvetemültségében meg nem javítható, így tehát nem tarthatott volna egyébként sem számot a részvétnek, sajnálkozásnak még arra a parányi megrezdülésére sem, amely jelentkezni szokott, ha a tetteit a nyomor vitte a bűn útjára.

Lehet, sőt számítanunk kell arra, hogy az elkövetkezendő nehéz hónapok, sőt talán évek alatt gyakran fogunk olyan bűncselekményekkel, olyan büntetésekkel találkozni, amelyeknél s akiknél bizony tagadhatatlanul nagy szerepe jut az inségnek. Az ilyen esetekben sem fogunk mást mondani tudni, más álláspontra helyezkedni, mint arra, hogy bár nem látjuk a végleges megoldást az ingyenebédeltetési akcióban, ugyanúgy nem látjuk a megoldást abban sem, hogy pék- és fűszerüzleteket törjének fel. Amióta a világ fennáll, nincs olyan ország, amely ne ment volna keresztül hosszabb, rövidebb ideig igen változatos időkön, amikor a nyomor és éhezés szinte mérhetetlen méreteket öltött s amikor a mindenkori kormánynak, lett legyen az abszolutisztikus, monarchisztikus, republikánus, avagy szélsőséges szocialista, ne kellett volna könyörtelenül szembezálnia mindazzal, ami a békét és rendet veszélyeztette. A szovjetoroszországi 1921—22-es évek éhínségében, amikor egyes vidékeken tízezerrel pusztultak éhen az emberek, a szovjethatalom gondolkodás nélkül géppuskával lövett a tömeg közé, ha valamelyik szovjet-életmiszerraktárnak nekiment, hogy feltörje.

Az ilyen állapot nem ideális, etikailag sem a leggyönyörűsebb, de szükséges rossz és pedig azért, hogy a meglévő rosszat ne cseréljük fel egy még rosszabbal. A mostani súlyos időkre is fognak következni jobbak, de hogy ez minél előbb következze el, szükség van arra is, hogy a jelent kibírjuk.

Sinkó József rendőrtörzsszermester megint eggyel szaporítja azoknak a rendőröknek — sajnos — hosszú nev-sorát, akik hivatásuk háttérjében mártírhálalt szenvedtek a köz érdekében s akik bár láthatatlan, de annál maradandóbb szobrát faragják a férfias elszántságnak, hűségnek és becsületnek.

Bezegh-Huszágh Miklós főkapitány ezekkel a szavakkal végezte a Sinkó József ravatalánál tartott gyászbeszédét: „...és most derék fiam, Sinkó József, fejet hajt előtted főkapitányod a tisztikar és rendőrtestvéreid élén, fejet hajt előtted egész Budapest népe...”

...és — üzenjük mi — tisztelgett előtted és meleg bajtársi kézszorítást küldött utolsó utadra minden magyar csendőr.

Nemzetközi rendőrségi központ és nemzetközi rendőrcsapat felállításának gondolata. Októberben ülésezett Párisban az V. rendőrvilágkongresszus és a bűnügyi rendőrség európai konferenciája. Itt merült fel egy európai rendőri központ felállításának gondolata, melynek Genf vagy Bruxelles lehetne a székhelye. (Az angolok Londont szeretnék.) Ez a központ értékes kartoték-nyilvántartást vezetne az összes büntetett előéletűekről és itt gyűjtenék össze az összes európai nyilvánosságban előforduló újjelenyomatlapok másolatát is. Szóba került egy nemzetközi rendőrcsapat felállításának terve is. Ez a rendőrség repülőgépeken sietne a nemzetközi viszonylatban is jelentőséggel bíró, főbenjáró bűncselekmények színhelyére, hol azután a nyomozásba bekapcsolódik, ha az a gyanú merül fel, hogy az elkövetett bűncselekmény valamely nemzetközi csoport munkája. Ilyen kiszállás történt volna pl. a biatorbágyi, a jüterbori vasúti merényleteknél stb. Az argentiniai rendőrkiküldött tervet dolgozott ki, mely szerint a nemzetközi rendőrség együttműködését garantálná. Szerinte minden nagykövetség, követség és exponált konzulátushoz — a katonai attasék mintájára — rendőrtasakat kellene beosztani, kik minden, a hazájukat érintő bűnyűben meg tudnák tenni a szükséges intézkedéseket. Természetesen, hogy mindez csak elgondolás, tervezgetés. Sok víz fog még lefolyni a Dunán, míg ezek a megvalósítás stádiumába jutnak, — ha ugyan valamikor egyáltalán oda fog-nak jutni.

Ingyen ebédeltetési akció. A kisterenyei őr-seregének hetenként egyszer 6—6 szegénysorsú gyermeknek ad ebédet.

Megjelent a Katonai Zsebnaptár 1932. évre. A Honvédelmi Hírek kiadásában megjelenő Katonai Zsebnaptár 1932. évi kiadása elhagyta a nyomdát. E gazdag tartalmú könyvecske felöleli mindazokat a tudnivalókat, melyekre a tényleges és nyugállományú katonáknak nap-nap után szüksége van. Ára: katonáknak 3 P, utánvétellel 4 P, nem katonáállományú személyeknek 5 P. Megrendelhető a Honvédelmi Hírek szerkesztőségében, Budapest, II., Szilágyi Dezső-tér 5.

Felhívás! A m. kir. „Szent László” 4. honvéd gyalogezred, III. zászlóalj, mint a volt 31. honvéd gyalogezred jogutóda, egy 31-es ezredmúzeumot állít fel. Felkéri a volt 31. honvéd gyalogezred tisztjeit, altisztjeit és legénységét, hogy ezen múzeumnak mindennemű, az ezred történetére vonatkozó tárgyat, mint pl.: csoportképeket, arcképeket, rajzokat, plaketteket, fegyvereket, felszerelési és ruházati cik-keket, fegyvertényleírásokat stb. adományozni szíveskedjenek. Az adott emléktárgyak az adományozó nevének feltüntetésével lesznek a felállítandó múzeumban elhelyezve és az illető biztos lehet, hogy relikviái méltó helyre kerülnek. Az adományok a m. kir. „Szent László” 4. honvéd gyalogezred III. zászlóaljparancsnokság címére Veszprémbe (Almádi-úti laktanya) küldendők be.

BÜTOR tartós, modern kivitelben, kényelmes részlet-felállításra kapható:
KISIPARI TERMÉKEK BÜTORCSARNOKA RT.
Budapest, VII., Dohány-utca 66. sz.

REFORM Ruházati Rt. Budapest, VI., Vilmos császár út 5. (TELEFON: Automata 130-96, 132-96)

T. CÍM! Szíves tudomására hozzuk, hogy a megváltozott pénzügyi és gazdasági viszonyok dacára is rendelkezésére állunk, **KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK MELLETT!**

ÁLLANDÓ DÚS VÁLASZTÉK: Kész női, férfi és gyermek átmeneti és télikabátokban, öltönyökben, női ruhákban, női és férfi leghőrműekben, selyem-, bársony- és divatrukkban, szőnyegekben, paplanokban, takarókban, kötött- és szövöttárukban, stb., stb. **VIDÉKI RENDELÉSEKET AZNAP ELINTÉZÜNK!**

Kérje legújabb árjegyzékünket! Árumintákat és egyes ruhadarabokat megtekintésre készpénzzel küldünk.

HALÁSZ GYULA

úri szabósága és m. kir. egyenruházati és felszerelési intézete
BUDAPEST, IV., APPONYI-TÉR 1. FELEMELEST (Kis. bérpalota)

CSENDŐRSÉGI DOLMÁNYOK ÉS TÁRSASÁGI ZUBBONYOK SPECIÁLIS KÉSZÍTŐJE! — Tel.: Aut 833-39. Alapítási év: 1915. Ezüstkosztós mester

A római bűnügyi múzeum megnyitása. November hóban nyitották meg Rómában az újonnan létesült bűnügyi múzeumot, mely az új római fogház közigazgatási épületében nyert elhelyezést. A múzeum történelmi osztálya a leggazdagabb, a modern gyakorlati szemléltető anyag még csak szerény méretekben van képviselve. A múzeum kizárólag tudományos célokat szolgál és abba a nagyközönség nem nyerhet bebecsátást.

Csendőrségi Közlöny 24. szám. Személyes ügyek. Miniszteri rendeletek. Áthelyeztetnek 1932. január hó 1-ével *Szűtsy Imre* alezredes, a szombathelyi III. csendőrkerület parancsnokhelyettese ideiglenes kerületi parancsnoki minőségben a pécsi IV. kerülethez Pécsre; *Heil Ernő* őrnagy, a debreceni VI. csendőrkerület osztályparancsnoka Debrecenben, hasonló minőségben a székesfehérvári II. kerülethez Veszprémbe; *Paniti Gáspár József* őrnagy, a székesfehérvári II. kerület osztályparancsnoka Veszprémbe, hasonló minőségben a m. kir. debreceni VI. kerülethez Debrecenbe. — Kinevezettek 1931. évi december hó 15-ével: *Vlaszaty Béla* ezredes a Büm. VI—b. osztályából a budapesti I. kerület ideiglenes parancsnokhelyettesévé Budapesten; *Raáb Antal* ezredes a Büm. VI—b. osztályából a budapesti I. kerület ideiglenes beosztott törzstisztjévé Budapesten; *Tomory Endre* alezredes, a budapesti I. kerület parancsnokhelyettese a m. kir. csendőrségi felszerelési anyagraktár ideiglenes parancsnokává Budapesten; *Barényi Ferenc* alezredes a Büm. VI—b. osztályából a budapesti I. kerület ideiglenesen beosztott törzstisztjévé Budapesten; *dr. Valló József* alezredes, a budapesti I. kerület beosztott törzstisztje a Büm. VI—b. osztályának vezetőhelyettesévé. — Beosztattak 1931. évi december hó 15-ével *Pinczés Zoltán* őrnagy a Büm. VI—b. osztályából ideiglenes előadótisztül a m. kir. csendőrség Felügyelőjéhez Budapesten; *dr. Halasi Károly* törzsszállatorvos a Büm. VI—b. osztályából ideiglenes előadótisztül a budapesti I. kerülethez Budapesten. — Végleges nyugállományba helyezettek: *Kosinszky Kristóf* miskolci VII., *Imecs Albert* budapesti I. és *Aradi György* székesfehérvári II. kerületbeli tiszthelyettesek. — Ideiglenes nyugállományba helyezettek: *Trombitás Gyula* pécsi IV., *Csató Lázár* budapesti I., *Bor Pál* szegedi V., *Balogh Lajos* I. debreceni VI., *Tóth Lajos* I. debreceni VI., *Márkus Károly* szombathelyi III., *Kerekes János* budapesti I., *Czirják János* miskolci VII., *Tolnai György* szegedi V. és *Budai László* budapesti I. kerületbeli tiszthelyettesek. — Ideiglenes nyugállományban meghagyattak: *Kapusi István* debreceni VI. kerületbeli ideiglenesen nyugdíjazott alhadnagy, *Matics János* pécsi IV., *Köllő Péter*, *Burkus István*, *Szabó Mózes*, *Postás Sándor*, *Szabó András*, *Kálmánchey József* és *Hanics János* debreceni VI. kerületbeli ideiglenesen nyugdíjazott tiszthelyettesek. — A belügyminiszter *Ruzsák Béla* próbacsendőr családi nevét „Kisbáiás”-ra, *Szezerankó István* tiszthelyettes családi nevét „Szekeres”-re, *Bentz József* törzsmester családi nevét „Bencze”-re, *Barcsik József* őrmester családi nevét „Barna”-ra, *Valasek Alajos* tiszthelyettes családi nevét „Vermes”-re, *Silye Ferenc* csendőr családi nevét „Székely”-re, *Szueta József* őrmester családi nevét „Székely”-

re, *Szedlacsek Mihály* törzsmester családi nevét „Szabados”-ra és *Gécsek Lajos* őrmester családi nevét „Galambos”-ra változtatta át. — *Szabályrendeletek.* Rádiókészülék felszerelése és nyilvántartása a csendőrségnél. — Cs—1. (Szut.) szolgálati könyv helyesbítése. — Zárt rendben való tüzelésre vonatkozó rendelet kiegészítése.

Elöléptek: A budapesti I. kerületben törzsmesterré: *Lipcsei Ferenc*, *Máté Lajos*, *Czakó Imre*, *Lajtos Péter*, *Tóth Kiss András*, *Ádám Jenő* és *Pongó Sándor* őrmesterek; őrmesterré: *Kiss András* III., *vitéz Major János* és *Horváth Ferenc* I. csendőrök; a székesfehérvári II. kerületben törzsmesterré: *Zséfely István* és *Vasi Ferenc* őrmester; őrmesterré: *Bozai József*, *Táncos István*, *Tölgyes Ferenc* és *Fülöp József* I. csendőrök; a szombathelyi III. kerületben törzsmesterré: *Pénzes Mihály*, *Gécseg Lajos*, *Sáling Dezső*, *Taródi István*, *Vörös István*, *Pali Sándor*, *Horváth Gyula* II., *Lakatos Imre*, *Milosovics István*, *Németh Albert* és *Nagy Lajos* I. őrmesterek; a pécsi IV. kerületben gazdasági tiszthelyettesé: *Néki Ernő* törzsmester; törzsmesterré: *Papp György*, *Józsip Sándor*, *Fejes József* I., *Pinczés* (Palanca) *Lajos*, *Megyer György*, *Fülöp János* II., *Molnár Gyula* II., *Katona József*, *Geresdi István* és *Nagy István* XIII. őrmesterek; őrmesterré: *Penkő Vince*, *Kövé Sándor* és *Mike József* csendőrök; a szegedi V. kerületben törzsmesterré: *Csiszár István*, *Rácz Sándor*, *Varga László*, *Gyapjas Ferenc* és *Rompa István* őrmesterek; a debreceni VI. kerületben törzsmesterré: *Vincziczki Bertalan*, *Molnár Antal*, *Nagy Lajos* és *Szatmári Lajos* őrmesterek; őrmesterré: *Lipcsei János* csendőr; a miskolci VII. kerületben törzsmesterré: *Kanaba János*, *Juhász András*, *Darvas József* és *Verner József* őrmesterek; őrmesterré: *Magyar Miklós*, *Mengyi József* és *Ludányi Imre* csendőrök.

Házasságot kötöttek: a budapesti I. kerületben *Hornyik János* törzsmester *Bene Etelle* Nagykőrösön, *Dobricza András* törzsmester *Kakas Erzsébet*tel Kisújszálláson; a székesfehérvári II. kerületben: *Misik József* törzsmester *Krausz Rozáliával* Adony községben, *Ruip Kálmán* törzsmester *Horváth Juliannával* Siófokon, *Nemes Domokos* törzsmester *Csákó Máriával* Jászberényben, *Tóth Ferenc* V. törzsmester *Németh Ilonával* Somlósárhelyen; a szombathelyi III. kerületben: *Tóth János* I. tiszthelyettes *Sáber Annával* Szombathelyen, *Tokaji János* alhadnagy *Horváth Emerencia Anna* özvegygel *Celldömölkön*, *Baráth Sándor* tiszthelyettes *Horváth Erzsébet*tel *Zalaegerszeg városban*; a szegedi V. kerületben: *Aracsi Lajos* g. tiszthelyettes *Bárany Irén*nel Szegeden; a debreceni VI. kerületben: *Mucsi Imre* törzsmester *Bakó Irmával* Hajdusoboszlón, *Vámos Bálint* törzsmester *Simon Juliannával* Nagykállón; a miskolci VII. kerületben: *Reznak Pál* törzsmester *Gomba Erzsébet*tel *Mezőkeresztes községben*.

Őrparancsnokká kinevezetett: a pécsi IV. kerületben *Kustyán Mihály* tiszthelyettes.

Ki tud róla? *Mészáros János* II. szilasbálhási őrsbeli csendőr kéri azon bajtársait, kik 1930—31. évben a ceglédi lovastanfolyamon résztvettek, hogy *Takács Elek* őrmester címét, ki a fenti tanfolyam hallgatója volt, vele közölni szíveskedjenek.

A magyar
királyi
csendőrség
tagjai

Fekete Józsefnél

Budapest, VII, Károly király-út 5.

Kedvező fizetési feltételek.

vásárolnak legolcsóbban posztót, fehérneműt, textilárut

Kérjen költség-
mentes, vételkényszer nélküli próbacsomagot.

Ha írógépet vásárol, javított, vagy
cserél, keressen fel bennünket!

REMINGTON

Írógép Részvénytársaság, Budapest,
VI. kerület, Andrássy-út 12. szám.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk. — A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnomtatni. — Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megegyezett és válaszbélyeggel ellátott borítékot mellékel. — A közleményeket kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel vagy jól olvasható kézírással írni; olvashatatlanságával nem foglalkozunk. — Tizenöt gép- vagy kézírással hasábnál hosszabb kéziratot csak előzetes megegyezés után fogadunk el. — A cikkekkel mi korrigáljuk, korrektúralevonatot csak kivételes esetekben adunk. — Szerzőink különlenyomataikat közvetlenül a Stádium-nyomda igazgatóságától (Budapest, VI., Rózsa-utca 111.) szíveskedjenek megrendelni, amely azt velünk kötött szerződésének árszába szerint köteles elkészíteni. — Szerkesztői üzenetben mindenkinek válaszolunk, de a kérdező teljes nevét, rendfokozatát és állomáshelyét tüntesse fel. — Névtelen levélre nem válaszolunk. — Kéziratok sorsáról csak szerkesztői üzenetben adunk választ. — Aki levelet ír, vagy közleményt küld be nekünk, kísérfel figyelemmel a szerkesztői üzeneteket. — Levelet nem írunk, bélyegzet tehát felesleges beküldeni. — Jellegűleg legcélszerűbb kisebb helység nevét vagy útjegyű számot választani. Annak, aki jellegét nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. — Közérdekű kérdésekre a „Csendőrségi Lekszikon” rovatban adunk választ. — Előfizetni csak legalább félévre lehet. — Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges vagy nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. — Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342. számú postatakarékpénztári csekk számlájára befizetni. — A szerkesztők a szerkesztőségben ünnepnapok kivételével 15–18 óráig találhatók. Szolgálati beosztási helyeiken a lap ügyével nem foglalkoznak. — A lap részére szánt közleményeket, leveleket stb. nem a szerkesztők nevére, hanem a szerkesztőségnek kell címezni, így: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Bösztörmenyi-út 21. szám.”

G. J. Átköltözködési átalányra csak a végleges nyugállományba helyezés napjától kezdve van igénye, ezzel szemben azonban az átköltözködés a valóságban már közel egy éve megtörtént. A mi felfogásunk szerint az átköltözködés ideje

az irányadó az átalány összegének a megállapításánál. Ezt következtetjük a levelében hivatkozott rendelet utolsó bekezdéséből is, amely szerint a november 20. előtt elrendelt áthelyezések a korlátozás nem vonatkozik. Ez szöveg szerint természetesen csak a tényleges állományúakra vonatkozik, de értelemszerűen helytálló nézetünk szerint az ön esetére is. Kérje szolgálati úton a belügyminiszter úr (VI—b. osztály) döntését.

Fagy. A gazdasági átalányokat visszaállították, a kérdés tehát tárgytalan. Különböző bizonyosan elkerülte a figyelmét, hogy a gazdasági átalányból maradt fölöslegeket a közgazdálkodások kapják meg, a kincstár tehát még a mostani néhez viszonyok között is támogatja a nőtlen legénységet. Ezért aztán helyesebb, ha egy padlósurolás erejéig a közgazdálkodások is megértők a kincstári érdekekkel szemben. Csendőrt persze nem lehet arra kötelezni, hogy suroljon.

Lippa. Állóhelyben a jobbra (balra) visszakozz vezényszónak nincs helye; ez már abból is kitűnik, hogy a szabályzat (Gy. Gy. Sz. 2. f. 145. p.) a vezényszót csak menetel kapcsolatban tárgyalja. A levele második bekezdésében helyesen fogja fel a kérdést, de ott nem is álló helyzetről, hanem menetéről van szó.

Tab. Ha megvan a 14 évi tényleges szolgálati ideje, kérheti akadémikát. Olvassa el a f. évi 22. sz. Csendőrségi Közlönyben közzétett 46.523/eln. VI. c. 1931. sz. B. M. körrendeletet. Az 5. pont tárgyalja azokat a neveket, amelyeket a belügyminiszter úr nem engedélyez s ezek között a közszénekből alkotott nevek már nem szerepelnek. Vagyis: kérhetők.

1894—1932. Helyesen gondolja: foglalkoznak az ügyvel, mint ahogy mindenki más ügyével is foglalkoznak. Azonban egyik egyszerűbb, a másik körülményesebb és több idő kell ahhoz, hogy a döntésre sor kerüljön. Biztosan ilyen az öné is. Valószínű, hogy miután a pénzügyminisztériumban a nyár óta szakadatlanul folynak az új gazdasági és költségvetési helyzettől kapcsolatos munkálatok, az elmúlt hónapban sok minden egyebet félre kellett tenni emiatt. Ha felutazik Budapestre, a belügyminisztérium VI. b. osztályában és esetleg a pénzügyminisztériumban személyesen utánajárhat az ügynek s megkapja a felvilágosításokat. Ha azonban ez túlságosan költséges volna önnek, várjon türelemmel, más módja az érdeklődésnek nincsen. Mi magánügyekben idő hiányában nem járhatunk el.

Hipokrates. A gyógyszerköltségek visszatérítését a gazdasági hivataltól kérje szolgálati úton. Megtérítik.

Röbölín. Arra nincs előírt forma, hogy az utazási számadásban az első szolgálati úttal kapcsolatban hogyan kell az igazolványért fizetett összeget elszámolni illetve felszámítani. Irhatja pl. így: „Első szolgálati úttal kapcsolatban igazolvány árának visszatérítése: ... 8 P”. A családtagok szolgálatilag nem utazhatnak, ebben a visszatérítésben tehát nekik nem lehet részük.

Sopron. Forduljon közvetlenül a szerzőhöz: vitéz Várbogayai Bogay Kamill századoshoz (Berettyóújfalu).

Csesznek vár. 1. Inkább mély álomnak, aluszékonyságnak, álmokörnek mondjuk ezt az állapotot, mint „álomittaságnak”. A felsorolt elnevezések egyben fokozatokat is jelentenek s nem feltétlenül az alkohol mértéktelen fogyasztása az okuk. Már az egyszerű fáradtság is mély álmot okoz, de elő lehet idézni szeszest itallal vagy a sokféle kábító, altatószer bármelyikével is. Az aluszékonyság beteges állapot, aminek sok oka lehet, az álmokör pedig ennek a beteges állapotnak különleges alakja. Orvosi könyvek bőven foglalkoznak ezekkel a kérdésekkel, mi ezen a helyen nem terjeszkedhetünk ki a részletekre. 2. Olvassa el lapunk 1930. évi 2. számában közölt 7. leksikonválaszunkat.

DOXA ÓRÁK,
arany- és ezüstárak

megbízható szállítója:

PETŐ EMIL

Budapest, V, Falk Miksa-utca 12

Telefon: Aut. 156—85.

A csendőrség tagjainak kedvező részletfizetési feltételek

Négy évtizede vásárolnak
legjobb meglepedésre kiváló

hangszereket
REMÉNYI MIHÁLY

Ötensége dr. József Ferenc kir. herceg és a m. kir. Zeneművészeti
Főiskola szállítójánál.

Budapest, VI., Király-utca 58—60. sz.

Kérjen árjegyzéket!

Tavaszi. 1. Fogolykísérő járőr nem tiszteleg, tehát nem is jelentkezik. A Szut. 539. pontja szerint az elővezetett egyén is fogoly ugyan, de az elővezetett levante mégsem az. Hogy miért nem, azt — úgy hisszük — nem kell bővebben magyaráznunk. Tehát nyugodtan jelentkezhetett volna, ha kötelességből nem, akkor tiszteletből. Leveléből azt vesszük ki, hogy az ön felfogása szerint a szolgálatban álló csendőrnek az előjárónál — akikkel találkozik — egyáltalában nem kell jelentkeznie, ebben a felfogásában azonban téved. 2. Ellenőrző szolgálatot is csak szabályszerű öltözetben és felszereléssel szabad teljesíteni, akár a községben, akár a községen kívül történik az. 3. A szolgálati feladatokat a Szut. 64. pontja sorolja fel, azt pedig, hogy a csendőrt mikor kell szolgálatban állónak tekinteni, a Szut. 334. pontjában találja. Ön meglehetősen rossz úton halad, mert — amint látja — egészen elemi dolgokkal sincs tisztában, vagyis: keveset tud, annál többet kritizál azonban. Eltekintve attól, hogy ez az utóbbi egyáltalában ilyen nagyfokú tájékozatlanság mellett kétszere-sen vakmerő dolog.

V. 15. Szívesen várunk.

S. M. csendőr, Zákány. A most beküldött 4 pengővel előfizetését folyó évi július végéig rendezte.

Tiszavirág. A debreceni honvéd vegyes dandárparancsnokságnál teljesít szolgálatot.

Téli portyázás.

(Pályázat.)

Múltévi 16. számunkban a következő pályázatot közzeltük:

„Ki tudja a legszebben és legelénkebben leírni, hogyan folyik le egy hosszabb (20—30 órá) őrzőjárat leportyázása? Nem nagy dolgokat, nem nagy vagy nehéz nyomozásokat stb. kell leírni, hanem ellenkezően, kicsiségeket, apró-cseprő mindennapos dolgokat, olyanokat, amilyenek majdnem minden szolgálatban és csendes őrzőjáratokban is szoktak adódni, amelyek azonban a csendőr szolgálatát legjobban jellemzik. Idetartoznak természetesen a csendőr személyével kapcsolatos dolgok és körülmények is, mint pl. az étkezés, pihenés, a csendőr gondolatai, érzései, egyéni benyomásai stb. stb. Nem kitalálni kell a leírást, hanem az egész szolgálatot az eligazítástól a bevonulásig úgy kell leírni, ahogy az a pályázó őrszolgálatában tényleg van, vagy történik. Nem azt fogjuk bírálni, hogy miről írt a pályázó, hanem, hogy amiről ír, azt hogyan írja le. A leírás akkor a legjobb, ha az, aki olvassa, teljesen bele tudja magát képzelni a portyázó járőr helyzetébe s ha a leírás alapján az ember mindent a legkisebb részletben is olyan élénken lát, mintha az őrzőjáratot a leíróval együtt maga is leportyázta volna.”

E mai pályázatunk anyaga is ez. Most azonban a téli portyázást kell leírni. A múltévi szép eredménnyel járt pályázatunk a nyári portyázás szépségeit örökölte meg. Mai pályázatunkban a kemény téli szolgálatot szeretnők látni a maga nehézségeivel és eseményeivel.

Pályázatot csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. Határidő: február 1. A legjobb pályázatot ezüst cigarettatárcával jutalmazzuk. Az eredményt a február 15-i számunkban közöljük.

—:O:—

Megfejtések.

A múltévi 32. számunkban megjelent „Az fejedelemnek tanácsolták vala” című pályázatunkra a legjobb pályamunkát, melyet alább közlünk, Kemény Pál alhadnagy (Szeghalom) küldte be.

Tanács a Fejedelemlennek.

Minden fejedelemiség Isten kegyelméből ered. Hogy a fejedelem nemzetének békéjét és nyugalma biztosíthassa, nagy tekintélyt adott neki az Úr. Bár a fejedelem legelső ember országában, mégis csak ember. Egy ember pedig — bármilyen nagy legyen is a munkabírása és tehetsége — összeroppanna a sok országos gond alatt, ha mindent egyedül akarna elvégezni. Hogy ez be ne következzen, tanácsra, azaz tanácsadókra van szüksége. A fejedelemnek és tanácsadóinak szerepe olyan az ország kormányzásában, mint a kormányos és az evezősök szerepe a csónak vezetésében. Az evezősök hajtják a csónakot, de az irányítás mindig a kormányosé. A fejedelem azonban sohase feledkezzék meg arról, hogy jó evezősök nélkül a csónak nem halad, hozzáértő kormányos nélkül pedig nem lesz egyenes az útja. Az a fejedelem, aki szereti a népét és őt is szeretik alattvalói, épúgy kiválik népe közül, mint a jó gazda háznépe közül, a kormányos az evezősök közül, mint a szív a többi szerv közül és tündökölni fog birodalmában, mint a nap a csillagok között.

Az a fejedelem pedig, aki nem tudja tanácsosait megválogatni s nem tudja megítélni, hogy kinek a tanácsait fogadja meg s kiét ne, az tehetségének megfelelően csak magát s ne az országot kormányozza.

Beérkezett 43 pályázat. Helyesen fejtették meg: Magyar Miklós cs. (Mezőkövesd), Gál Pál törm. (Egerág), Cseh Gábor őrm. (Somoskőújfalu), Molnár József őrm. (Ludány), Dömötör Imre őrm. (Nádasdladány), Gödri József th. (Erdőtelek), Varga Károly őrm. (Kállósemjén), Lolám Jenő őrm. (Drégelypalánk), Bányász János th. (Jászládány), Czinka Ferenc törm. (Mosdós), Illés Dániel őrm. (Vámosgyörk), Kéri András törm. (Kötegyán), Lukács György th. (Lőrinci), Hozleiter István őrm. (Báta), Császár Antal őrm. (Veszprém), Mészáros János cs. (Bélapátfalva), Balogh János I. törm. (Toponár), Deák Kálmán őrm. (Veszprém), Kajtar Sándor törm. (Cséppuszt), Erdélyi Bálint őrm. (Moson), Farkas István törm. (Fertőrákos), Farkas János II. th. (Kaposvár), Bolla Mihály őrm. (Putnok), Nyers László gth. (Kaposvár), Módos Gergely törm. (Szil), Pintér István törm. (Moson).

Az értékes töltőtollat Kemény Pál alhadnagy (Szeghalom) címére elküldöttük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZES ZOLTÁN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.

Felelős üzemvezető: Györy Ásdár.

Használjon

Agfa

fotóciókkekert, mert mindig a legjobb!

Különlegességgel

ISOCHROM FILMEK ÉS LEMEZEK

BAKANC

tehénbő bő: párja 8 P, jobbminőségű 12 P, fejtőpő fekete v. barna, boxbőrtől 12.50 P, férfi lak- és divatpő 11 P, gyermekpő fekete v. barna 10/100. sz. 6 P, 10/100. sz. 7 P, 10/100. sz. 8 P, 10/100. sz. 9 P. Vadászpő, varrot 35 P. Szállítás utánvétellel. Meg nem felelőt kicserél.

„UNIO” CIPŐGYÁR BPEST
VII., Dohány-utca 16. Telefon: J. 426-41

NE FELEJTSE EL ELOLVASNI A
BORÍTÓLAP HÁTSÓ OLDALÁN A

REMINGTON

írógép hirdetést!